

Upravništvo: Ljubljana, Pucinijska ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24Inzeratni oddelk: Ljubljana, Pucinijska ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Izključno zastopstvo za oglase iz Italije in inozemstva: UPI S. A., MILANO

Računi: za Ljubljansko pokrajino pri pokrajinskem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti, Corr. Post. No 11-3118

JUTRO

Ishaja vsak dan nzen ponedeljka
Naročnina znaša mesečno Lit 18.—,
za inozemstvo vključno s Ponedeljskim Ju-
trom Lit 36.50.Uredništvo:
Ljubljana, Pucinijska ulica št. 5. — Telefon
št. 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopisi se ne vračajo.

Das harte Ringen im Osten

Zahlreiche Feindangriffe abgewiesen — 48 Bomber bei erneutem Terrorangriff auf Berlin vernichtet

Aus dem Führerhauptquartier, 16. Febr. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Südöstlich Krivov Rog wiesen unsere Truppen zahlreiche feindliche Angriffe in harten Kämpfen ab und bereiteten im Gegenangriff mehrere Einbruchsstellen.

Westlich Tscherkassy und östlich Shaschkoff wurde in völlig verschlammten Gebieten der zähe feindliche Widerstand gebrochen, heftige Gegenangriffe abgewehrt und unser Angriff weiter vorgetragen.

Im Nordabschnitt der Ostfront scheiterten südlich Staraja Russa, zwischen Ilmen- und Peipus-See und bei Narva stärkere örtliche Angriffe der Bolschewisten, mehrere eigene Angriffsunternehmungen wurden mit Erfolg durchgeführt.

Bei den Kämpfen im mittleren Frontabschnitt zeichnete sich Hauptmann Rade als Führer eines Sturmgeschützverbandes besonders aus.

In Italien verlief der gestrige Tag bei beiderseitiger Späh- und Stossstrupptätigkeit ohne grössere Kampfhandlungen. Örtliche feindliche Vorstöße wurden abgewiesen.

Das ehrwürdige Bauwerk der Abtei von Cassino, das, wie gestern gemeldet, durch die feindliche Luftwaffe angegriffen wurde, obwohl sich in ihm und in der näheren Umgebung kein deutscher Soldat befand, ist grösstenteils zerstört und niedergebrannt. Die Ruinen sind nunmehr in die deutsche Verteidigungsfront einbezogen worden.

Die deutsche Luftwaffe griff mit Kampf- und Schlachtflierverbänden in den Abendstunden des gestrigen Tages und in der vergangenen Nacht Schiffsansammlungen und das Hafengebiet von Anzio und Nettuno mit guter Wirkung an. Ein Zerstörer und vier Frachtschiffe mit 19.000 BRT wurden durch Volltreffer beschädigt, mehrere Betriebsstoff- und Materiallager vernichtet und Truppenunterkünfte in Brand geworfen.

In den Abendstunden des 14. Februar griffen feindliche Bomber abermals Rom an.

Britische Flugzeuge führten in der vergangenen Nacht erneut einen Terrorangriff auf die Reichshauptstadt. Sie warfen bei bedecktem Himmel auf verschiedene Stadtteile eine grosse Anzahl von Spreng- und Brandbomben. Die Schäden in Wohnvierteln, an Kulturbauten, Kirchen und Krankenhäusern verursachten. Die Bevölkerung hatte Verluste. Trotz ungünstiger Abwehrbedingungen vernichteten Luftverteidigungskräfte nach bisher noch unvollständigen Meldungen 48 Terrorbomber.

Einige feindliche Flugzeuge warfen Bomben auf Orte im rheinisch-westfälischen Gebiet.

Težki boji na vzhodu

Številni sovražniški napadi odbiti — 48 bombnikov med ponovnim terorističnim napadom na Berlin uničenih

Führerjev glavni staa, 16. febr. DNB. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil objavljaja:

Južnovzhodno od Krivega Roga so odbili naše čete v hudih bojih številne sovražniške napade in očistile v protinapadu več vdorov.

Zapadno od Cerkasov in vzhodno od Zaskova je bil na popolnoma zamočvirjenem ozemlju zlomljen življenjski sovražniški odpor, srditi protinapadi odbiti ter je naš napad napredoval dalje.

V severnem odseku vzhodnega bojišča so se izjavili južno od Stare Ruse, med Ilmenskim in Čudskim jezerom in pri Narvi močni krajevni boljševiški napadi, več lastnih napadalnih akcij pa je bilo z uspehom izvedenih.

Med boji v srednjem frontnem odseku se je posebno odlikoval stotnik Rade kot poveljnik nekega oddelka oklopnih topov.

V Italiji je potekel večerajšnji dan med obojestranskim delovanjem izvidniških in udarnih oddelkov brez večjih bojov. Krajevni sovražniški sunki so bili odbiti.

Častitljiva zgradba cassinske opatije, ki so jo napadli, kakor smo večerj poročali, sovražniškova letala, dasi v njej in njeni bližnji okolici ni bilo nobenega nemškega vojaka, je po večini razrušena in požgana. Razvaline so bile sedaj vključene v nemško obrambno fronto.

Nemško letalstvo je večerj v večernih urah in ponoči napadlo z oddelki bojnih letal zbirališča ladij in pristaniško področje Anzija in Nettuna z dobrim učinkom. Nek rušilec in 4 tovrstne ladje z 19.000 brt. so bili z zadetki v polno poškodovani, več skladišč pogonskega goriva in materiala uničenih, četna bivališča pa zažgana.

V večernih urah 14. februarja so sovražniški bombniki ponovno napadli Rim.

Anglijska letala so ponovno izvedla v pretekli noči terorističen napad na prestolnico Reicha. Pri oblačnem nebu so odvrhla na razne mestne okraje veliko število rušilnih in zažigalnih bomb, ki so povzročile škodo v stanovanjskih okrajih, na kulturnih zgradbah, cerkvah in bolnišnicah. Prebivalstvo je imelo izgube. Navzile neugodni obrambni pogoji so uničile silo letalske obrambe po desletje neopojnih poročilih 48 terorističnih bombnikov.

Nekaj sovražniških letal je odvrlo bombe na kraje na rensko-westfalskem ozemlju.

Srditi boji okoli Vitebska

Veliko pokopališče ljudi in vojnih potrebščin — Ogromne sovjetske izgube

DNB... (PK), 16. febr. Res je čudno, da se v širokornem moskovskem propagandnem orkestru že nekaj dni ne oglasja fanfara Vitebsk. Kričavi solo, ki se je pred tedni oglasal in donek skozil eter, je zamenjal opominjevalen in mrk molk, sliden klektiv po svečani molitvi.

V istem razmerju, kakor je sledil nenadni meč pred tedni tako glasnemu kričanju moskovskih propagandistov, je tudi iz velikopoteznih nasprotikovih operacij ob nemškem vohalnem stebur Vitebsku postalo za sovražnika prav resno in do danes še vedno nerešeno vprašanje prestiža.

Vitebsk — sovjetski prestiž je postal od prve obrambne bitke prvo pokopališče boljševiških divizij. Takojan je s hetakombami mrtvih in šestkratnim številom ranjenih, ob straneh je obdan z grozovitim zidom stotin oklopnikov, katerih število se je od srede decembra naglo dvignilo na skoraj 1500.

Odmor med obema prvima obrambnima bitkama je šele pokazal izmero ogromnih boljševiških izgub in šele tedaj je bila razvidna ogromna zmaga nemških branilcev. Številke boljševiških izgub so postale gigantke. Smrt kri in razbito gradivo se je držalo teh števil in je prisililo Moskvu k molku. Toda preko smrti, krvi in razbitih topov in oklopnikov se je vleklo nov val človeških teles in novih oklopnih brigad, ki so ga pripeljali iz ogromnega carstva ter ponovno vrgli proti Vitebsku, in sicer ne, da bi sčasoma kakor kapljice obrusili granitno skalo z neopaznim delom in jo potem zrušili, temveč, da bi isto storili s silovitostjo ogromnega vharja.

Z močvirji pritiskajo boljševiki na dan k novi obrambni bitki. Tokrat jih je vablogrmenje topovskega ognja, ki je bilo brez primere. Oklopniki so obnavljaje sledili. Posadke oklopnikov so vedele za žalostno usodo svojih predhodnikov. To jih je hromilo. Samo strogi ukazi so premagali obotavljaje.

Nov letalski napad na London

Pri neki jati bojnih letal na zapadu, 15. febr. DNB. Vojni dopisnik dr. Harald Jansen piše:

Temno februarjski večer na zapadni obali. V temi in tiho leže pod nami mesta in postojanke, baterije in bunkerji. Včasih se posveti v višino slaboten, vijoličast sij, zaplava v zrak nekaj ozkih luči — to so cestne železnice, blvarji, na katerih vlada živahno nedeljsko večer. No vrvenje. Z močnim ropotom gredo motorji težkih bojnih letal. Tesno strnjena leti jata, ki nosi najtežje bombe, mine in tisoče zažigalnih bomb. Pogled na uto ter na vzhodno kazalo; vse je v redu. Nato se letala nagnejo in jata se razdrobi v veliko reko bombnikov, ki lete nad London.

Rokavski preliv se je izgubila v daljavi. Ob anglijski obali pozdravi letala nekaj protiletalskega topništva in prvi žarometi. Kmalu se tudi pojavijo temne sence — nočni lovci. Žarometi predejo svoje svetlobne mreže, močna luč blešči v oči, težke stvari vise pod trup letal in morajo tjakaj, tjakaj, v zmes luči svetlobnih rakiet in protiletalskega topništva, nad področje velikega Londona. Tj prčivljajo zopet čase iz leta 1940! pravi poveljnik svojim najmlajšim posadkam.

Stotnik Jan spredaj ob krmlu je miren. Saj je že 160krat poletel v smeri proti zapadu. To pa že nekaj pomeni! V zavojih se približuje njegovo letalo cilju. Med požari se svetijo razglobo tisoči iskre, ki jih krečejo eksplozivne bombe. Tk ob oknu gleda mladi opazovalec učinke protiletalskega topništva, svetlikanje, prhkanje, blizanje. Naenkrat obrne pilot letalo, močan zavoj obzorje se zamaje, požar in luči so naenkrat zgornj in se hočejo zopet s strani približati posadki. Nato sledi povelje: »Spustite bombe!« Ze je tako daleč. Tu — nočni lovec z desne — ali pa je bil morda le temen oblček protiletalskega topništva. Treba je prav nad cilj. Te minute trajajo večno. Naposled se vendar začne glas »mečmeč«. Prvi zadetek je dober. Drugi povzroči požar, ki se razširja in narašča, zato sledi vsa serija bomb.

Obramba postaja močnejša, bolj osredotočena. Deših goriva. Lovci v spremstvu so v letalskih bojih nad Anzijem sestrelili dva sovražna letala.

Sovražniški letalski oddelki so 14. februarja prileteli nad srednjo in zgornjo Italijo. Nemška letalska obramba jih je takoj napadla. Nemski lovci v protiletalsko topništvo so sestrelili 14 sovražniških letal, med njimi večje število sedemmotornih bombnikov.

pasu. Ti departementi so: Pyrenees-Orientales, L'Aude, L'Hérault, Le Gard, Bouches-du-Rhône, Var in Alpes Maritimes. V kratkem bodo objavljene izvršne določbe k tem ukrepom, ki jih narekujejo zgolj vojaške potrebe.

Vpoklic vojaških obveznikov v Italiji

Milan, 15. febr. Z ukazom vojnega ministra maršala Grazianija so bili vpoklicani pod orožje letniki 1922. 1923 in 1924. Oproščeni so se katoliški duhovniki, redovniki in teologi v zadnjih semestrih, ki so se obvezali za duhovniški poklic, pripadniki republikanske narodne garde, republikanske policije, jetniške policije in osebe, vpoklicane od nemških vojaških oblasti. V vojsko tudi ni treba onim, ki so bili že pred 1. februarjem izvršeni v splošno delovno službo ter končno članom malteškega reda, ako aktivno služijo v bolnišnicah.

Sovjetske bombe

na švedsko ozemlje

Stockholm, 15. febr. »Aftonbladet« komentira v uvodniku pod naslovom »Zopet v pasu nevarnosti« zadnji sovjetski bombni napad na švedsko ozemlje pri Tornevalu. Švedi so se ponovno branili proti nedopustnim britanskim in ameriškim preletom, v bodoče pa bo treba računati še s preleti sovjetskih letal.

Komunistično rovarjenje na švedskem

Stockholm, 15. febr. Švedski komunisti skušajo z vedno novimi gesli ojačati silo svoje propagande. Ker so polagoma spoznali, da zbujabeseda komunistem pri večini malomeščanske švedski javnosti gotovo nezaupanje, skušajo sedaj razširati svoj vpliv z zakritimi organizacijami. Tako je ob koncu prejšnjega tedna sklenilo vodstvo komunistične mladinske zveze na posvetovanju v Stockholmu, da bo na strankinem kongresu v juniju predlagalo osnove »nove« od stranke neodvisne mladinske zveze, ki naj obsega vsa delovna in napredna mladinska društva. Do junija naj bi se komunistična mladinska zveza, ki bo potem verjetno prešla v »demokratsko« organizacijo, pridobila po možnosti tudi 2000 novih članov.

Bolgarija se bori za svoje narodne ideale

Sofija, 15. febr. »Slovo« prinaša uvodnik svojega ravnatelja poslanca Kožuha-rova pod naslovom »Odločilna bitka«. Kožuharov piše, da so Anglie vedno v zgodovinskih polknaših obkolili Nemčijo z »malimi« državami ter tako doseči svoje imperalistične cilje. Zaman si danes prizadeva angleška propaganda, da bi prikazala Nemčijo kot imperialistično državo. Vsak pošten, pameten in razsodno misleč človek pozna resnico. Članek meni končno, da se bliža odločilna bitka. Tudi Bolgarija lahko z mihom in zaupanjem pričakuje bodoče dogodke ter mora biti pripravana, da izpolni svojo zgodovinsko poslanstvo. Ona ne gleda na dogodke kot gledalec, temveč kot borec za svoje narodne ideale.

Seznam žrtev boljševiške krvoločnosti na Estonskem

Tallinn, 15. febr. Estonski statistični urad je sedaj zaključil spisek vseh umorjenih in odgnanih Estoncev med boljševiškim gospostvom. Seznam vseh v Estonski umorjenih, brez sledu izginulih, zaprtih, odgnanih ali pod pretežno mobilizacije od boljševikov odpeljanih aktivnih vojaških oseb in uradnikov obsega 59.317 imen. ki so s kratki ali osebnimi podatki zapisana v treh debelih zvezkih s skupno 1341 strani velikega formata.

Iz tega spiska je razvidno, da je največ žrtev v Estonski med požejskimi prebivalstvom. Dasi mnijakoj pri nekaterih treh žrtev podatki o poklicu, dajejo vendar podrobnosti jasno in pretresljivo sliko, kako brezobzirno so bili boljševiki pomorili tako delavce kakor tudi pripadnike premožnejših slojev, kmete in tudi poljske delavce. Med umorjenimi so poljski delavci, trgovci, uradniki, štjaki, soferji, nameščenci, učitelji, gozdarji, železničarji, policijski uradniki, ribiči itd. Poleg teh so v spisku umorjenih tudi zastopniki številnih drugih poklicev in sicer hišniki, natakariji, šivilje, obrtniki, duhovniki, advokati, brivci, pastirji, fotografi itd.

Med žrtvami terorja najdemo tudi majhne otroke in 80letne starčke. moze ter žene, ki so bili na podlagi obsojnih »vojnih« sodišč ustreljeni, od uničevalnih bataljonov do smrti mučeni ali pa od sovjetskih armistov mimogrede brez slehernega povoda pobiti.

Argentinski zunanji minister odstopil

Stockholm, 16. febr. Reuter javlja, da so odstopili zunanji minister Gilbert ter notranji, prosvetni, pravosodni, poljedelski in minister za javna dela. Predsednik še ni ničesar sklenil zastra odstopa teh ministrov.

Kaj zahtevajo v Moskvi od Finske

Mirno presojanje položaja v Berlinu

Stockholm, 16. febr. Reuterjev dopisnik v Stockholmu sodi, da lahko formulira sovjetske min/malne zahteve za mir s Finsko takole:

- 1.) Povratek k mejam iz l. 1940 z nekaterimi izjemembami v prid Sovjetske zveze.
- 2.) Zasedba vseh velikih finskih mest, ki pa naj vendar ohranijo finsko upravo.
- 3.) Odstranitev vseh inozemskih elementov v finskiem kabinetu.
- 4.) Proste roke Sovjetov proti nemškim divizijam v Finski.

Berlin, 16. febr. V presojanju inozemskih senzacionalnih vesti zastran Finske ostajajo v Berlinu malobesedni in mirni. Govorice, po katerih so se fnski politiki v Stockholmu informirali o načinu in obsegu pogojev, pod katerimi bi Finska utegnila ustaviti svojo osvobodilno vojno, tukaj sicer zabeležujejo z zanimanjem, vendar pa brez najmanjšega razburjanja. Da je

bivši finski min. predsednik Paasikivi trenutno v Stockholmu, tako izjavljajo v berlinskih političnih krogih, je znano. Spravljanje njegove navzočnosti v zvezo z domnevним skenjanjem zvez, pa prepuščajo agitacijskim potrebam nasprotnikov. Pravilno presojanje položaja je po tukajšnjem presojanju možno zgolj z upoštevanjem elementov, ki so bili merodajni za finske odločitve od pričetka njene boja za neodvisnost in svobodo. Če deli sovražnega tiska meni, da že lahko govori o minimalnih zahtevah, ki jih bo Finska morala sprejeti, in če pri tem med drugim imenuje tudi »brezpogojno kapitulacijo«, pač ni težko uganiti, kako bodo na to reagirali za finsko usodo odgovorni krogi. Sicer pa menijo v Berlinu, da lahko mirno pričakuje nadaljnji razvoj, kar okoliščine ne samo ukazujejo, temveč tudi kot upravičeno priporočajo.

Napad na samostan Monte Cassino

Zavezniki so bombardirali svetovnoznani samostan — Nemški vojniki rešujejo dragocene umetniške zaklade

DNB, 15. februarja. Cesar vse svet ni smatral za možno, to je vendar postalo dejstvo. Potem, ko so že 13. februarja objavili z letaki: »Prišel je trenutek, ko moramo usmeriti svoje topove na samostan«, so angloameriške čete v ponedeljek pričele brezobzirno bombardirati svetovno znano opatijo Monte Cassino. Tako so postale odgovorne za uničenje enega izmed največjih kulturnih spomenikov, za zibelko benediktinskega reda, za vzgajališče, slavno vsled svoje gojitve znanosti.

Benediktinska opatija Monte Cassino, ki jo je l. 529 osnoval Benedikt iz Nursije, je matični samostan vsega zapadnega sveta. Njeni arhivi in knjižnice predstavljajo za zapadno kulturo nenadomestljive vrednosti.

Čeprav leži samostan na važnem strateškem mestu, so se nemške čete ozirale na kulturno-zgodovinski značaj zgradbe, ki je niso uporabljale niti kot obrambno napravo in niti kot opazovalnico.

Monte Cassino ni prišel v zgodovino le kot kraj verskega življenja in kot zibelka benediktinskega reda, temveč predstavlja obenem častitljiv spomenik evropskega duha, ki se je storil iz sročanja nordijskih narodov z duševnimi zakladi antike. Monte Cassino je eden izmed onih krajev, kjer se je vršilo stajpanje med staro dobo in srednjim vekom, med jugom in severom, med helensko-rimskim in germanskim duhom.

V njem je pisal Longobard Pavel Warnefried, nuzvan Paulus Diaconus, visok svetovalec Karla Velikega svojo Historijo Langobardorum. Opatija je l. 1899 proslavila njegov spomin s tem, da je osnovala novo Bibliotheca Paolina, znanstveno zgodovinsko knjižnico, v kateri so posebno število zastopane nemške publikacije.

Največja duhovna sila, ki je šla skozil Monte Cassino, je bil Tomaž Akvinski.

Na zgodovino opatije so v zgodnjem srednjem veku zelo vplivali Longobardi iz Beneventa. Kaanje so stopili na njihovo mesto cesarji. Samostan je dolgo nosil ime cesarske opatije.

Samostanska zgradba, ki jo obdaja velik četverkotnik strmo padajočih zidov, je v dobi baroka dobila lepe gra-du. V notranjosti so tri lepa dvorišča, ki so med seboj zvezana z arkadami. Na navšijem mestu hriba se dviga krasna bazilika, ki je obdana z granitnimi stebri starega Apolonovega templja, ki je že v starem veku gledal od tu v dolino. Velikega umetniškega pomena so predvsem kripti, velika obednica in galerija slik. Čeprav je bil Monte Cassino vsled raznih požarov, vojn in zlasti vsled potresa l. 1349 ponovno poškodovan, so se vendar ohranili tudi pomembni spomeniki iz zgodnjega srednjega veka.

Ko so bili boji z izkrcanimi četami severnoameriške generala Clarka na neapeljski ravnini še v polnem teku, se je pojavil pred vrati Monte Cassina nemški čestnik, ki je izrazil pripravljenost nemške vojske, da spravi premešene umetniške in kulturne vrednote stare opatije na varno. Predlog je bil sprejet.

Samostanski arhiv, ki obsega 2000 kodeksov in 4000 pergamenov, knjižnica s svojimi 100.000 zvezki in 252 inkunabulami, slike in ostale umetnine so bile naložene na tovrstne avtomobile in prepeljane v Rim na varno. Med temi dragocenostmi so bili veliki zgodovinski zakladi raznih Tacitovih in Ciceronovih del, ki so ostali ohranjeni in za katerih rešitev se moramo zahvaliti prav Monte Cassinu. Ob vzhodu Angelskega gradu v Rimu je nemška vojska predala vse te rešene stvari Vatikanu.

V samostanu Monte Cassino so se nahajale tudi grške in rimske umetnine iz narodnega muzeja v Neaplju, med njimi 600 zabojev s knjigami iz neapeljske narodne knjižnice. Divizija »Hermann Goering« je dala na razpolago svoj vojni park, da je spravila na varno tudi te kulturne vrednote. Na Beneškem trgu v Rimu so bile predane italijanski državi. Kako potrebno je bilo vse to, vidimo danes, ko se Američani niso sramovali naperiti svojih topov na staro opatijo in jo obstreljevati.

Zavezniki, ki torej brez vsakega vzroka — ker nemške čete samostana namenoma niso uporabljale za svoje vojaške operacije — rušijo svetovno znano opatijo, postopajo drugače kakor nemški vojniki, ki so v vojni na zapadu ščitili številne katedra-

le na bojišču in ki so rešili iz plamenov katedralo v Rouenu. Od Monte Cassina do achenške cesarske dvorane, od bazilike San Lorenzo v Rimu do stolnice v Kölnu, od Florence do frankfurtske Goethejeve hiše sega sled razrušenj, ki jih povzročajo Angliezi in Američani v Evropi. Proti mestu, čigar prag nehoti prestopamo z občutkom spoštovanja pred njegovim pomenu za zapad, je severnoameriški poveljnik kratko in suho dal povelje za topniški ogenj.

V Londonu priznavajo bombardiranje samostana Monte Cassino

Stockholm, 16. febr. Dasi ne moremo pričakovati od anglo-ameriških bojnih zločincev kakoga poparjenega molka, vendar zasluzi, da zve vse svet, da se angleška in ameriška poročevalska služba v številnih poročilih hvali, da je starodavni samostan Monte Cassino z bombnimi napadi uničila. Tako javljajo z zločinskim ponosom, da so se nad samostanom vili ogromni oblaki dima in se je zemlja stresala, ko so ogromne bombe padale na opatijo. Ne sramujejo se niti ugotavljati, da je obstrejanje tega katoliškega svetišča pri zavezniških »naletelo na simpatičen sprejem«

Ponoven napad na papežovo ozemlje

Rim, 16. febr. Navzile nujni prošnji Vatikanu, da vsaj do popolne preselitve vseh tam se nahajajočih žen in otrok ne bombardira ozemlja Castel Gandolfo, so po poročilu rimskega radija anglo-ameriška letala tudi v torek bombardirala papeško ozemlje.

Nov terorističen letalski napad na Rim

Rim, 16. febr. Rimski radio javlja o novem terorističnem napadu anglo-ameriških letalcev na nezaščiten mesto Rim naslednje podrobnosti: Med 10. in 11. dopoldne je napadlo veliko število sovražniških štirimotornih bombnikov v močnem lovskem spremstvu v več valovih mestu. Rušile bombe vseh kalibrov in številne zažigalne bombe so bile odvržene nad središče in predmestja. Celotni blok hiš so se porušili in pokopali pod seboj na stotine prebivalcev. Tudi več z rdečim križem označenih bolnišnic je bilo bombardiranih.

Rim, 16. febr. Pri novem napadu anglo-ameriških terorističnih letalcev na Rim so bile odvržene bombe na papeško zavetišče, v katerem je našlo pribežališče na stotine evakuiranih žensk in otrok. Takoj po prvih napadalnih valovih se je podala papeška komisija s papeževim nečakom knezom Karlom Pacellijem na čelu k zavetišču, vendar niso dosegli svojega cilja, ker so bila priletela nova gangstrska letala in v nizkem poletu s strojnimi obostreljavami prebivalstvo. Anglo-ameriški letalski tolvaji so obstreljevali s strojnimi ognjem tudi neki vatikanski avto in ga resno poškodovali. Papeško zavetišče je od bomb težko poškodovano in deloma porušeno.

K bojem pri Cassinu

Ženeva, 15. febr. »Boji pri Cassinu so značajno dokazali, kako bogat na idejah je nemški generalni štab, kako se zna prilagoditi položaju in kako velike so izkušnje ter junaštva nemške armade«, pravi v svojem komentarju »Yorkshire Post«. Nemški narod poleg tega zelo zaupa svoji armadi in to je dejstvo, na katerega se je treba pri ocenitvi nemške vojne morale vedno ozirati.

Napad nemških letalcev na nettunsko predmostje

Berlin, 16. febr. Nemška bojna letala so tudi 14. februarja v spremstvu lovskih jat nadaljevala napade proti anglo-ameriškim armadam na predmostju Nettuna in izkrcavanjem v anzijski luki. Na bojišču pri Apriliji so bombniki napadali sovražniške postojanke topništva in zbirališča čet. Pri tem je bilo uničenih več topov in sovražniški so bile prizadene krave izgube. Bombe težkega kalibra so bile odvržene tudi na železniški podvoz južno od Aprilije. V anzijski luki so bili z bombami zaneten številni požari na pristaniških poslopih in skladiščih goriva. Lovci v spremstvu so v letalskih bojih nad Anzijem sestrelili dva sovražna letala.

Misli k obnovi naše domovine

Majhna sredstva, velik uspeh

Prišel je čas, ko moramo začeti trezno razmišljati načrte za obnovo naše domovine. Stojimo kakor pogorelec na ruševinah svojega doma, na katerih mora vzkliti novo življenje. Treba je trezno poseči v kopico vprašanj, ki se vpletajo v problem naše celotne obnove. Zapisano je bilo zadnje, da so vse gospodarske veje naše domovine organsko povezane med seboj in da je zato potrebna velika celovita organizacija. Dolžnost naroda kot celote je, da nudi z vsemi svojimi razpoložljivimi sredstvi kar najširšo pomoč k obnovi slovenskega človeka, predvsem pa našega kmetja kot proizvajalca osnovnih in najvažnejših dobrin.

Obnoviti je treba vso našo domovino, prepočitati je treba ves naš narod. Ako pa se misli na obnovo najbolj odlepa Dolenjskega, ima to svoja dva tehta vzroka: dolenjska pokrajina je že sama po sebi potrebna posebna pozornost, ker je bila z Belokranjsko vred nekaj med najbolj zapostavljenimi, vrhu tega pa je prav ta pokrajina morala nastopiti svojo najbolj težko pot na Kalvarijo, povzročeno po komunističnem uničenju.

Z majhnimi sredstvi doseči velike uspehe — to bo pač moralo biti vodilno načelo naše narodne obnove. Slovenci že v mirnem času nismo premočni narod, vojna nas je pa do cela obubožala. Ljudstvo trpi, gospodarstvo je zrušeno. Na tleh ni samo industrija, trgovina in obrt — ugotavlja glasilo kmetijskih družb — ne, tudi kmetijsko gospodarstvo je na tleh, to morda še najbolj. Raztepeno družino, požgani in porušeni domovi, izropane zaloge, uničeni stroji in orodje, poklana živina, izsekani gozdovi, neobdelana polja — preveč vsega, da bi vse to mogli zgraditi v nekaj skromnih besedah in kratkih stavkih.

Taka je sedanja slika našega stanja. Tudi ko bo konec vojne in nas bo prešlo novo veselje do življenja, se to stanje čez noč ne bo izboljšalo. Še dolgo ne! Na razpolago nam bodo najskromnejša sredstva, s katerimi bomo morali na široko razmahniti že započeto obnovo domovine. Jemati bomo morali pri sebi, organizirati bomo morali lastne sile. In šlo bo!

V pouk in bodrilno se vsiljuje prepričevanje, len zglej, ki ga je s svojo obnovo p. ed sedanjemu vojno podala Nemčija. Klor je po Nemčiji pred nastopom narodnega socializma potoval in jo obiskal nekaj let pozneje, je opazil ogromno razliko, velik napredok. Zlasti industrijska mesta — in teh je velika večina — so se razvile v novem, priklupnem liku. Ideja, ki je vodila k preobrazbi, je bila preprosta: Delo je vsebina življenja, narodu najvišji zakon in njegovo elno pravo plemstvo. Tako dragoceni vselini je treba dati dragoceno poudarilo. Delovnemu človeku je treba dati ne samo pošten obstanek, marveč tudi tisto, kar je zastoj in kar veča njegov zaklad: zdravje. Luči, zraka, sonca! Življenje delovnega človeka in njegove družine mora biti zdravo, lepo in radostno. Družina je osnovna celica naroda, njen prerod je obenem prepoved vsega naroda.

Nemci so šli temeljito na delo. Imeli so že prej podjetja, ki so jih lahko tuji občudovali. Toda narod ne potrebuje samo neka-

terih »paralinih« podjetij in »vzruhu« kmetij, ki zanimajo tuje obdobjalce — vsa delovna torišča morajo biti tako urejena, da jih je delovni človek od srca vesel. Samo na zdravem, urejenem delovnem torišču se da delati z radostjo in ljubeznijo. Samo klor z veseljem dela, lahko ustvarja prave dobrine, samo dobri uspehi dajo delovnemu človeku pravo zadoščenje. Medtem, ko so nemški kmetovalci poskrbeli, da so se njihove kmetije približale najvišji stopnji, so delavci prostovoljno opravljali, kar je bilo treba, da očistijo okolje svojih podjetij. Koder so se prej kopičile cele gore odpadkov in jalovine, so nastali vrtovi, igrišča, parki. Nastala so nova kopališča in telovadnice. V enem samem letu ali v dveh so industrijska podjetja dobila posvem novo polobo zunaj in znotraj. Kar pa je zraslo novih podjetij, so bila zgrajena po sodobnih načelih snovitosti, snage in lepote. Prave palače dela!

Nastala pa so tudi nova delavska naselja, in sicer ne v dolgih strnjjenih vrstah, niti ne v obliki vrtov mest, marveč kot prijazne vasi sredi vrtov in polja. Delovnega človeka je treba vrniti, odkoder je prišel, in grudi. Stremiljenje je šlo za tem, da dobi vsaka družina svojo hišo z vrtom, hlevom in njivo. In tako so se v premenljivih krajih nudile tuji naravnost preseljenjive si ke: v senci orjaških dimnikov, žerjavov in močnih paviljonov pravcata idila seja ca na vrtu, orača na polju.

Skrbniki delovnega človeka pa so pogledali tudi v notranost novih domov in so poskrbeli za lično opremo. V kmetekem ogou je industrija izdelovala kopice preproste pohištva, ki je omogočilo delavskim družinam ceneno, snažno in prijazno (prmo lastnega doma.

Vse te naloge, ki so zajele življenje delovnega človeka do vseh njegovih majhnih potreb, so bile pred sedanjim vojno izvršene v Nemčiji na najširši osnovi. Bile so nemara še važnejše kakor tista velika javna dela, ki so Nemčijo prepredila s širokimi betonskimi cestami, z nedoglednimi kanali in prekopmi pa z orjaškimi zajezitvami dolin. In kar je poglavito: načrti za obnovo delovnega človeka in delovnega torišča so bili izvršeni z nizkimi stroški, predvsem s prostovoljnimi delom posameznih posad, pa z uporabo najrazličnejših cenovnih sredstev, ki so bila pri roki. Stara izpiralnica premoaga, ki jo je podjetje nadomestilo z novo, ni šla med staro šaro, marveč je poslužila za delavsko kopališče na prostem. Gore odpadkov in jalovine so bile porabljene za uvrstitve močvirnatih tal, kjer si je potem delavstvo uredilo tekmovališče ali telališče za gojitev jadrnega sporta. Tako rekoč noben drobec ni šel v izgubo; celo nekateri močni spomeniki žrtvam prve svetovne vojne so bili zgrajeni iz takih sestavin, da te je moral šele domačin opomniti nanje, naker si se moral čutili domiselnosti tistih, ki so take reči ustvarjali.

V meteuju vojne vihrse smo pozabili na marsikaj, kar je bilo pred sedanjim vojno širokopotezno ustvarjenega za človeški napredek. S pogledom v bodočnost pa se spet vrnemo k starim poučnim zgledom. Nikakor ne, da bi slepo posnemali, marveč zgolj zato, da bi tudi mi dosegli z lastnimi majhnimi sredstvi kar največje uspehe.

J. T.

Angleški udarec Poljakom

Garancijska pogodba Poljski »ni več času primerna«

Stockholm, 15. febr. Londonski list »Daily Sketch« trdi, da se trenutno poljska vlada trudi pripraviti angleško vlado k podjšanju garancijske izjave za njeno ozemlje, polane tik pred izbruhom vojne, ki bo potekla letos poleti. Angleški list pa je mnenja, da ni verjetno, da bi bila izjava obnovljena v prvotni obliki, ker je položaj v Evropi tak, da pogodba ni več časa primerna.

Stockholm, 15. febr. Švedski listi javljajo, da so v Angliji prepovedali izhajanje nekemu nadaljnjemu poljskemu listu. Gre za »Tribuna Polsko«, namesto katere bo najbrže izhajal nov list. Poljska novinarska zveza je protestirala proti tej izrečenju prepovedi lista »Wiedomiec Polski«. Govore celo, da se je urednik pismo pritožil pri Churchill.

Bern, 15. febr. Pod naslovom »Moskva in male države« objavlja »Basler Nationalzeitung« daljši uvodnik, v katerem vprašuje med drugim: »Kaj razume Moskva po pojmu »priateljski sosed«? Ali lahko ozve sum, da ravna s tem pojmom prav tako enostransko kakor »svobodo in samostojnost« posameznih sovjetskih republik? Poljska »zseljska vlada je v svojih zadnjih izjavah ponovno s poudarkom zagotovila, da si ne želi nič drugega kakor obnovo prijateljskih odnosov s Sovjetsko zvezo. Čeprav bi prijateljstvo ne bilo popolnoma pristno, je vendar smešno, ako močnega Sovjetska zveza govori o novih čustvih sovražnosti, ki prihajajo s poljske strani, toda Moskva hoče očitno ne le izbrisati vsako sled protiboljševizma, temveč zahteva za temelj prijateljskih odnosov dejansko postavitev sovjetski podobne vlade.«

Mikolajczyk odgodil obisk v Washingtonu

Amsterdam, 15. febr. Poljska begunska vlada v Londonu je v terek objavila komunikacije, v katerem pravi, da je moral predsednik poljske begunske vlade Stanisław Mikolajczyk odgoditi svoj obisk v Washingtonu, ker je njegova prisotnost vsled važnih državnih poslov v Londonu nujno potrebna.

Čehi nočejo o boljševizmu ničesar vedeti

Praga, 15. febr. »Večerny Česke Slovo« se bavi z vestjo »Exchange Telegraph« o seji londonskega »čehskega državnega sveta«, na kateri je govoril Beneš o slovenski federaciji, ki bi jo bilo treba ustanoviti, ter izjavil, da je zato dobil od Stalina njegov osebni pristanelek. List piše, da so v inozemstvu pred leti mislili, da bo Beneš igral neko mednarodno politično vlogo, toda kmalu so se prepričali, da stoni njegov položaj na osebnih reklamah. Dnes v inozemstvu dobro vedo, da je Beneš boljševizem s tem pomočnik Kremlja vsi Čehi pa morajo, piše list, zato pred vsem svetom jasno izjaviti, da bo ves čehski narod z vsemi razpolož-

ljivimi silami delal proti boljševizmu, ker so Britanci in Američani popolnoma nesposobni, da bi se uprli njegovim vedno večjim željam po oblasti. Delovanje plutokratov sil obstoja le v tem, da priznavajo boljševizmu vedno nove ozemeljske zahteve.

Vsled številnih notranjih razkoževanjih pojavov je notranja moč Anglije in Zedinjenih držav tako omajana da tamkajšnji oblastniki ne morejo ukazati svojim ljudstvom, naj prično z odporom proti boljševizmu, pa tudi, ako bi Britanci in Američani to hoteli, se ne bodo mogli upreti zmagujočemu boljševizmu, ker so Angleži danes v največjih skrbih za svoj imperij, Američani pa so v Evropi še manj zainteresirani. Zato nas lahko le Nemčija obvaruje pred boljševizmom, zaključuje čehski list.

Boljševizem pomeni uničenje vsega, kar je madžarsko

Budimpešta, 15. febr. V govoru v Marosvasarhelyju na Sedmnograškem je govoril znani poslanec Imreedyjeve skupine dr. Franc Rajniss o odnosih z Nemčijo in o boljševski nevarnosti. Dejal je, da temelji vrednost Nemčije na tem, da se nemške čete bore za Evropo. Madžarska se udeležuje boja proti boljševizmu, ker bi pomeni boljševizem popolno uničenje vsega, kar je madžarsko.

Estonski prostovoljci

Berlin, 15. febr. V berlinskih političnih krogih opozarjajo, da je dotok estonskih prostovoljcev za boj proti boljševizmu prekosil vsa pričakovanja. V mnogih primerih znaša dotok tudi po 190 % prvotno predvidenih kontingentov.

Ameriški vojniki v Angliji

Ženeva, 15. febr. Neko poročilo »Daily Express« objavlja zanimive podrobnosti o ponašanju ameriških vojakov v Angliji. List razpravlja o vzgojnem filmu za ameriške vojnike, ki ga sedaj v Angliji predvajajo in je označen kot skupno delo angleških in ameriških vojnih in informacijskih ministrstev. Očitno je postal film potreben zaradi slabih vtisov, ki jih imajo široki krogi angleškega prebivalstva o ameriških vojakih. Filmski prizori so po mnenju lista nedvomno resnični. Predvsem poudarja list dva resnična čogočka, ki jih vidimo tudi v filmu. V prvem prizoru poje ameriški vojak vse surovo maslo, si naeva ogromno sladkorja in poje meso kakor angleške družine, ki ga je bila povabila na večerjo. V drugem primeru vrže ameriški vojak za časo piva bankovce — a cel funt na mizo v nekem baru in se nato na drastičen način poskuša spozabiti nad natakarcem. »Kakor da si to je s tem že kupilo. Po vsem tem si ugotemo približno predstavljati, kakšna muka so postali ameriški vojniki za angleško prebivalstvo.

Javno protikomunistično zborovanje delavcev in nameščencev

Glavni odbor Delavske protikomunistične akcije sklicuje za nedeljo 20. t. m. ob pol 10. dopolne veliko javno delavsko-nameščensko protikomunistično zborovanje. Zborovanje bo v veliki dvorani Delavske zbornice.

Narodna in stanovska dolžnost je vsakega delavca in nameščenca ne glede na to, ali je zaposlen v javni ali zasebni službi, da se tega zborovanja udeleži in s tem dokumentira svojo narodno in stanovsko zrelost.

Angležem se vrača milo za drago

Stockholm, 15. februarja

Tukajšnji listi so polni poročil o strahotah zadnjih velikih napadov nemškega letalstva na London. Britanska prestolnica znova preživlja nemirne dneve in noči brez spanja. To je za prebivalce tem bridkejšje, ker jih je bila bahava propaganda zazibala v menenje popolne varnosti. Londonski meščan je rad verjel nespametna zagotovila, da je Nemčija glede letalstva popolnoma izčrpana, da ne more s fronte oddeliti niti enega letala, ki bi lahko zletelo nad London in razbilo namišljeno stodoletno varnost.

Povprečni londonski meščan se ni dolgo veselil odmora, ki je nastal v letalskih napadih na Anglijo. Sicer so ga vedno plašile nemške napovedi o povračilu, toda propaganda je znala tako temeljito uspraviti britansko javno mnenje, da je verjelo praznim zagotovilom o letalski nemoci Nemčije.

Veliki nemški letalski napadi so gromoglasno dali na znanje angleški javnosti, da je nemško letalstvo še vedno kos svojim nalogam in da se nihče ne sme neizkazovano zanašati na zlagane bajke, ki jih troji britanska propaganda, da vsaj nekoliko okrepi upadajoči pogum svojih vernih poslušalcev. Ti imajo sedaj na dlani dokaz, kako neustemeljene so napovedi o slabosti nemškega zračnega orožja. Morje planenov, ki jih je zadnji veliki nemški napad izlival v Londonu, je razločno opozorilo, da je nastopil črni povračila in da se bodo udarci ponavljali in stopnjevali, dokler ne bo kaznovana britanska brutalnost, ki si za svoje napade posledno izbira humanitetae naprave, kulturne spomenike ter bivališča nedolžnih ljudi, ki ne morejo imeti značaja vojnih ciljev.

Sprememba določb o izpremembi imovine upornikov

Na podlagi člena I. naredbes o upravljanju Ljubljanske pokrajine z dne 20. septembra 1943 št. 4, Službeni list št. 273/86 iz 1. 1943., o določam:

§ 1. V členu 3. naredbes o zaplenbi imovine upornikov in ustanovitvi Zavoda za upravljanje in likvidacijo te imovine z dne 6. novembra 1942 št. 201, Službeni list št. 3737-98, se črta o besede: »čeprav gre za bližnje sorodnike.«

§ 2. Člen 4. v § 1. navedene naredbes se spreminja in se glasi: »Zakonskemu drugemu uporniku in njegovim bližnjim sorodnikom se zapleni vsa premočnina in nepremičnina, če so upornika nagovarjali k uporniškim dejstvom, kar pa v uporniškem mišljenju potrjevali ali ga v njegovem delu na kakršnekoli način podpirali ali krili.«

§ 3. Naredba o spremembah določb o zaplenbi imovine, ki je last upornikovih svojcev, z dne 19. maja 1943 št. 53, Službeni list št. 135/41 iz 1. 1943., se razveljavlja.

§ 4. Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu šefa pokrajinske uprave.

Ljubljana, 12. februarja 1944.

Prezident pokrajinske uprave:
Div. general Rupnik

Nagrada za pogum in odločnost

Iz Polhovega gradca nam poročajo: V nedeljo 13. t. m. smo pri nas praznovali obletnico ustanovitve Vaške straže. Skrajni severozahodni kot Notranjske tu pod Polhovgrajskim Dolomiti je bil do takrat skoro neprestano izpostavljen napadom obojenih komunističnih krdel. Dolgo so ljudje trpeli in potrpeči, potem pa so se morali v fantje odločiti k samobrambi. Po zgledu iz drugih krajev so tudi pri nas ustanovili Vaško stražo ter posegli po orožju, da obvarujejo svoje domove, si zavarujejo življenje in premoženje. Od takrat je bila straža pod Polhovgrajskim Dolomiti stalno budna na preži in je v mnogih vročih spopadih uspešno odbijala komunistične napadalne poskuse.

Skoro istočasno so se ustanovile Vaške straže tudi po sosednih krajih, tako da je bila dolina kar posajana z njimi. Vprave tejo mreži Vaških straž gre zahvala in zaslugi da je postalo polhovgrajsko področje za komunistična krdelo zelo vroče teren in da so si vedno redkeje upala vanj. Prebivalcem so bile zavojito tega prihranene mnoge žrtve na življenju in imetju in so ti kraji ostali mnogo manj prizadeti po komunističnem uničenju kakor večina ostale Notranjske in Dolenjske. Polhovgrajska dolina je bila na ta način bogato poplačana za pogum in odločnost svojih mož in fantov.

Nedeljsko obletnico so zato z veseljem in hvaležnostjo praznovali z aktivnimi protikomunističnimi borci tudi vsi ostali prebivalci.

Rumunski pristaniški delavci za socialne svrhe

Bukarešta, 12. febr. Rumunski pristaniški delavci v Braili se na lep način dokazali, kakor poročajo listi, zavest dolžnost. Sklenili so, da bodo redno dajali del svojih dohodkov za ustanovitev fonda v socialne namene. Razen tega so darovali četrt milijona lejv za dom vojnih žrtv, za spomenik padlih delavcev ter za oblačilo za 100 otrokom. Nadaljnjih 100.000 lejv je bilo poslanih rumunkemu Rdečemu križu. Zbranih je bilo tudi živil v vrednosti 100.000 lejv za vdove in sirote delavcev. 200 otrok najbolj potrebnih delavcev je bilo obloženih od nog do glave.

Ojačeno letalsko delovanje na Pacifiku

Ameriški letalski gangsterji so povsod enaki

Tokio, 15. febr. V bojih na Pacifiku je v zadnjih dneh ponovno stopilo na obeh straneh letalstvo v ospredje.

Tako je 13. februarja 6 ameriških bombnikov napadlo otok Wotie v skupini Maršalovih otokov. Japonskemu protiletalskemu topništvu je uspelo sestreliti 2 letala, ostale pa pregnati, še preden so utegnili povzročiti škodo. Japonsko mornariško letalstvo je istega dne uspešno bombardiralo sovražnikovo letališče Torokino na Bougainvillu. Vsa japonska letala so se vrnila na svoje oporišče. Prav tako brez izgube je bil tudi japonski napad na Rt Merkus in Arave dne 12. februarja.

Tokio, 15. febr. DNB. Pri nočnem napadu japonskih letal na reko Naf 11. februarja je bila s polnim zadetkom zažgana munijska ladja. Med napadom je izbruhnil ogromen požar v munijskih skladiščih na obeh straneh rečne obale.

Tokio, 13. febr. Bombniki in lovi japonskega letalstva so učinkovito napadli letališče Mangjung v južnokajski pokrajini Santung. Druge edine letalstva so poletele 13. februarja nad srednjekajsko pokrajino Kiangsi in po vroči borbi s približno 40 sovražnimi lovci sestrelile 12 letal. Na japonski strani se je strmoglavilo neko letalo na sovražnikov cilj, 5 nadaljnjih letal pa se še ni vrnilo.

Japonski oddelki mornariškega letalstva so napadli pomoči sovražnikovo letališče Rt Torokin na Bougainvillu. Naslednjega dne so poškodovala japonska mornariška letala neko prevozno ladjo, zasidrano v Finshafenu na Novi Gvineji.

Nadalje je napadlo japonsko mornariško letalstvo pred Novo Gvinejo sovražnikove

konvoje in zažgalo manjšo prevozno ladjo, poškodovale dve veliki prevozni ladji in potopilo 4 manjše ladje. Istega dne je japonsko mornariško letalstvo napadlo sovražnikove čete na področju zaliva Borgen in sovražnikove postojanke na Rtu Torokin na Bougainvillu. S teh poletov so se vrnila vsa japonska letala.

Sanghaj, 15. febr. Ameriška letala so 24. januarja, kakor javlja agencija »Central Press«, bombardirala na obali pokrajine Fukien lahko razpoznavno »kribovalno ladjo« za svetilnike, s čimer so svojim grozodejstvom pridali novo. Ladja se je potopila in večina posadke je našla smrt v valovih. Kakor je izpovedal prvi častnik, so ameriška letala obstreljevala brodomorce s strojnimi ognjem.

Ameriški teroristični napad na Rabaul

Tokio, 15. febr. »Sovražna« letala so dne 5. februarja jutraj izvedla teroristični napad na neko bolnišnico in na stanovanjske predele širše okolice v Rabaulu. poroča »Dome« iz Rab-ula.

Kljub najboljsemu razgledu so bombardirali Američani bolnišnico, ki je bila označena z 20 metrov viskim rdečim križem in z zastavo v velikosti 10x16 metrov. Letala so bombardirala še pokopališča, cerkve in stanovanjske predele, v katerih živi med drugim 300 inozemcev. Čeprav so se stanovanjski okrajji vsled visokega zvomka prav dobro videli in razločevali, je vendar padlo nanje 10 bomb, med njimi tudi bombe po 500 in 1000 kg, ki so povzročile velike izgube med bolniki in ranjenci. Ubili ali ranjeni so bili med civilnim prebivalstvom tudi Američani.

Zimska pomoč

Iz pisarne odbora za »Zimsko pomoč« smo prejeli: Gospod ing. Ciril Pire je daroval namesto venca na grob profesorja Suherja 200 Lir za Zimsko pomoč.

Za informacije glede »Zimske pomoči« kliče: 47-71 (int. 44)! Prostori »Zimske pomoči« so v Puceljčevi ulici 9/I. levo. — Denarne prispевke pošiljajte po čekovnih polnicah na »Pokrajinski podporni zavod — Zimska pomoč — ček. račun 16.580!«

Gospodarstvo

— Iz trgovinskega in zadržnega registra. Pri Domski listini d. u. v. Ljubljani je bil zaradi odstopa izbrisan član upravnega sveta dr. Darko Černej, vpisan pa je bil član upravnega sveta Albert Koser, tajnik Zdrženja industrijev in obrtnikov. — Pri tvrdki »Lastni dom« družbi z o. z. je bila izbrisana poslovodkinja Lina Dekleva, vpisani pa sta bili poslovodkinji Dragica Eberl, soproga apelacijskega svetnika, in Božena Palovec, soproga dentista v Ljubljani. — Pri zadrugi »Doma«, stavbni in kreditni zadrugi državnih uslužbencev, z o. j. v Ljubljani je bil izbrisan član upravnega odbora Matko Klavara, vpisan pa Josip Praznik, železniški zvanik v Ljubljani. — Pri Nabavljani zadrugi državnih uslužbencev v Ljubljani je bil izbrisan član upravnega odbora Vinko Siamič, vpisan pa Ivan Gračner, ravnatelj v Ljubljani. — Pri Ljudski hranilnici in posojilnici v Šiški, zadrugi z o. j. je bil izbrisan član upravnega odbora Jernej Kopac, vpisan pa Josip Rajner, železniški uradnik v pok. — V konkurzalni stvari »Here«, zadruga z o. j. v Ljubljani je bil zaradi smrti konkurznega upravitelja Franceta Majcena, tajnika Mestne hranilnice, imenovan za konkurznega upravitelja dr. Celestin Jelenc, odvetnik v Ljubljani.

— Gospodarske vesti iz Hrvatske. Vsi italijanski denarni zavodi v Dalmaciji, bodo likvidirani. V Splitu je bil ustanovljen urad za likvidacijo italijanskih denarnih zavodov, ki mu je bilo treba do 15. februarja predložiti podatke o obveznostih nasproti zavodom, ki pridejo v likvidacijo, da bo likvidacija pospešena. — Pred nedavnim časom je bila hrvaški kmetom dana možnost ugodne oddaje onih pridelkov, ki jih kmetje lahko še oddajo po zadostitvi predpisanih količin. Take pridelke lahko kmetje zamenjajo za monopolne predmete in predmete iz usnja. Ker se je tak način zamenjave dobro obnesel, je bila sedaj možnost zamenjave razširjena in so večja industrijska podjetja prejela dovoljenja, da nakupijo od kmetov za svoje uslužbenke razna živila in druge potrebščine v zamenjavo za izdelke dotednjega podjetja.

— Rooseveltovo četrto vojno posojilo. V Zedinjenih državah so razpisali četrto vojno posojilo. Rok za vpis je bil določen od 18. januarja do 15. februarja. Med tem, ko je bilo tretje vojno posojilo lani razpisano v višini 15 milijard, je bil znesek novega četrtega vojnega posojila zmanjšan na 14 milijard, kar daje slutiti, da zakladni urad ni docela siguran uspeha, čeprav je bilo zadnje vojno posojilo preplavljeno za 4 milijarde. Vsa tri doslej v Ameriki razpisana vojna posojila so prinesla znesek 50 milijard dolarjev. Za razmere v Zedinjenih državah, ta znesek ni velik, če se upošteva, da so ameriške družbe, ki javno polagajo račune, v vojnih letih (1939-1943) zabeležile 29 milijard dolarjev čistega dobička, in sicer po odbitku vseh davkov. Nadalje je upoštevati, da so obilna denarna sredstva postala z odpradajo zalog prosta in da pridejo za vpisovanje vojnega posojila v postev še ogromni zneski naraslih osebnih dohodkov posameznikov. Znatno del dosedanjih posojil so morali vpisati banke, kar je imelo za posledico, da se je povečal obtok bankovcev. Samo od oktobra 1941. do konca leta 1943. se je v Zedinjenih državah obtok bankovcev dvignil od 7.30 na 16.9 milijarde dolarjev, kar pomeni povečanje za 130%. V splošnem se lahko reče, da vplujejo v Zedinjenih državah vojna posojila le oni, ki bi itak iskali naložbe za svoja denarna sredstva. Zedinjenim državam ni uspelo, da bi zajele odvečno kupno moč prebivalstva. Ameriška politika financiranja vojne gre izključno za tem, preskrbeti denarna sredstva potrebna za vojno. V nasprotju s tem vidi Nemčija v financiranju vojne široo nalogu. Nemčiji je uspelo v zvezi s financiranjem vojne doseči stabilnost cen, in sicer na ta način, da sproti absorbira vso odvečno kupno moč, s čemer prepreči, da bi se v domovini uveljavila kupna moč za nevažne potrebe na škodo vojne proizvodnje. Z absorbiranjem odvečne kupne moči pritečejo avtomatično zadostna sredstva za kritje vojnih izdatkov, tako da financiranje vojne ne dela skrbi. Stabilnost cen pa bo zlasti

važna ob prehodu iz vojnega gospodarstva v normalno proizvodnjo. V Zedinjenih državah ni uspelo stabilizirati cene, ki so od leta 1941 narasle za 45%, kar povzroča rastocje število mezdnih sporov, in je bilo samo v letu 1943. 3700 stavk, pri katerih je bilo izgubljeno 14 milijonov delovnih dni.

DELAJSKI VESTNIK

Manifestacija slovenskega delavstva

Delavska protikomunistična akcija v Ljubljani bo priredila v nedeljo, 20. t. m. ob pol 10. uri v veliki dvorani Delavske zbornice javno zborovanje delavcev in nameščencev.

Na shodu bo slovensko delavstvo in nameščensko obsejlo komunistično OF, ki je v poltretjem letu svojega divjanja pretila morje nedolžne krvi slovenskega delovnega ljudstva ter puhnila slovenski narod v nepopisno gorje, bedo in nesrečo.

Naše delavstvo in nameščensko bo v nedeljo pred vso javnostjo izpovedalo, da ne čemo imeti ničesar skupnega s komunističnim zločinskim početjem in da hoče do popolnega uspeha nadaljevati z izčiščenjem naših tovarn in delavnic.

Nedeljski shod bo obenem nov dokaz, da je nekdanji teror OF nad slovenskimi delavci in nameščenci strl in da se je kakor kmetski tudi delavski sloj odločno uvrstil v protikomunistično slovensko narodno občestvo.

Delavci in nameščenci, v nedeljo vsi na zborovanje v Delavski zbornici!

Obsojba najgrje prevare

Slovenski delavci se je odločno odvrnil od komunizma. Spoznal je, da je komunizem pod lažno krinko OF grdo zlorabil njegovo svobodojube in narodno zavednost ter ga skušal izrabiti kot priprgo za dosego ciljev komunistične revolucije. Zdaž že ni delavca, ki se kolikarže z nima za javne govorke, da ne bi uvideval, kako ostudno igro je igrala OF z usodo slovenskega delovnega človeka, z usodo vsega slovenskega naroda.

Delavstvo je narodni sloj, med katerim je najti razmeroma največ takih posameznikov, ki so vedno pripravljene tvegati svoje imetje in svoje življenje v prid stvari, katero imajo za dobro. Zlasti veliko, a tolikokrat zlorabljeno geslo svobode je med delavci našlo vedno ugodna tla in mali človek je bil vseskar pripravljen, da zastavi svoje sile za dosego zvišenih človeških idealov, kakor jih je prjmoval sam, ali kakor so mu jih slikali drugi.

Na žalost so pri tem mnogi delavci le prečesto nasledili raznim pustolovcem, ki imajo polna usta lepih besedi in gesel o delavski blaginji, v mislih pa imajo le svojo osebno korist in namero, kako bi po delavskih hrbtih splezal do politične moči in uobnega življenja. Treba je priznati, da se do te vojne pri nas ta pojav ni kazal v prevelikem obsegu in da gre prvenstveno na poprišču političnega sleparstva vsakogar komunističnemu vodstvu OF. Sprva so se kazali ti volkovi našemu kmetu in delavcu v ovčjih kožah svobodoljubnih, poštvovalnih in nesebičnih borec za boljšo bodočnost našega delovnega ljudstva. Tako so se skušali preslepiti v zaupanje delavca in kmeta, ki sta komunistični slej ko prej odkinjala, a sta v

Kronika

* Odkrivanja častnika. Führer je podelil hrastove liste k viteškemu križu železnega križa generalu oklopnih čet Walterju Nehringu, poveljniku nekoga oklopnega zbora. Nadalje je Führer odkrival rezervnega kapitana korvete Fritz Breithaupta, poveljnika ladjevja iskalcev min kot 387. vojak nemške vojske s hrastovim listom k viteškemu križu železnega križa. Novi odkrivanja častnikov nemške vojske je v vojni službi od začetka vojne ter se je odlikoval v mnogih pomorskih bitkah.

* Preseljevanje dunajskih družin. »Neue Wiener Tagblatt« poroča, da je dne 7. februarja odrinila s Dunaja na deželo prva skupina dunajskih družin. Odnos je bil z zapadnega kolodvorca v neko mesto ob Zgornji Donavi.

* Italijanski delavci za Nemčijo. Prošle dni je odrinil nov transport furlanskih delavcev v Nemčijo. Delavci so se prostovoljno javili za delo na nemškem ozemlju. Dne 8. marca odrine iz Vidma naslednji transport, za katerega že sedaj sprejemajo prijave z darjev, mehanikov, kovačev, monterjev, cementinarjev, gozdnih delavcev, žagarijev in specialistov za delo v usnjarnah.

* Popis svinj in perutnine v Nemčiji. Na podlagi zakona o popisu živine je izdal nemški minister za prehrano in kmetijstvo odlok, po katerem se mora dne 3. marca t. l. izvršiti popis svinj in perutnine. Popis bo izvršen na celotnem nemškem ozemlju nemške države, prav tako na kmetih, kakor v mestih. Poročilo za javnost bo objavljeno dne 14. aprila.

* Dve novi bolgarski vojni ladji. V Kavali na Egejskem morju so spustili v morje dve obalni stražni ladji. Vojni ladji sta bili zgrajeni v bolgarskih ladjedelnicah in zljaj vključeni v bolgarsko mornarico. Kršeni sta na imeni »Vardar« in »Marica«.

* Vsa prejšnja odkrivanja v Italiji odpravljena. Fašistični republikanski ministri svet v Italiji je izdal odredbo, ki pravi, da so vsa odkrivanja Savojske hiše odpravljena.

* Rekvizicija zasebne lastnine v Turčiji. Turškemu parlamentu je bil predložen osnutek zakona, ki daje vladi, oziroma vojnemu ministarstvu pravico do rekvizicije državnih, mestnih, družbenih in zasebnih nepremičnin, če se te lahko uporabijo za vojaške namene.

Iz Ljubljane

* Nova grobova. Za vedno je zapustila svoje vdovo po učitelju ga. Terezija Medič-Kunstelj. Učakala je visoko starost, saj je bila že prababica. Za njo začujejo rodbine Medič-Triller. K večnemu počitku bodo dobro mater spremenili v četrtek ob 16. iz kapele sv. Krištofa na Zalah, na pokopališče k sv. Križu. — Na Doberdolu je dne 9. februarja daroval svoje mlado življenje stud. chem. g. Gregor Kregar. Za njim zahteva starša, štirje bratje in dve sestri ter drugo sorodstvo. — Naj v miru počivata. Uloženo imamo svojem izrekanju naše iskrene sožalje!

* Delo na polju se pričene. Če bo sedanje ugodno vreme trajalo še naprej, bo kmetom v ljubljanski okolici v kratkem mogoče začeti pomladna dela na polju. Zaenkrat se okoličanski kmetje omejujejo na prevažanje gnoj za domačih gnojišč na njive ter na dovažanje zemlje, s katero hočejo izboljšati njive.

* Skrb za pomladno setev. Na mestnem gospodarskem uradu v Ljubljani je zadnje dni prav živahno. Mali posestniki vojnih vrtov in njiv se oglašajo z željami, da bi dobili kaj semen za pomladno setev. Seveda imajo ljudje pri tem tudi dovolj potov, kajti gospodarski urad zahteva od vsakega priglaseca posestni list, katerega večina posestnikov še nima. Kljub temu si vsak prizadeva, da opravi prijavo, ki mu daje upanje, da bo dobil potrebno količino semenskega krompirja, koruze, fižola ali jarega žita.

* V povesči »Petruška«, piše esejist dr. Tine Debeljak (»Slovenec«, 10. t. m.), je postal pisatelj Ivan Matičič, ki je prejel letošnjo Prešernovo nagrado mesta Ljubljane, zdravo podobno Notranjske in nje folklorno bogastvo v taki močni in optimistični podobi, da je danes dvakrat pomembna: pomembna kot močno, s kleno besedo svojego pripovedovanja, ter kot osvežujoče delo, ki prinaša v razkrjanje podedelje novega zdravega duha, polnega spoštovanja pred zdravo tradicijo in življenjsko plodnostjo. Povešča »Petruška« je izšla med letošnjimi Vodnikovimi knjigami. Dobite jo z Vodnikovo pratiko za leto 1944 vred za 15.50 v pisarni Vodnikove družbe (Narodna tiskarna), ali v knjigarni Tiskovne zadruge, Šelenburgova 3, oziroma v knjigarni Učiteljske tiskarne. Franciškaška 6.

rabil vsak, kdor se uči katerega koli instrumenta.

Prvi del prof. Repovševega »Nauka o glasbi« obsega poglavje o dolžini in višini tonov, o dinamiki, o tempu in posebej še o okrajševanju in o glasbeni ornamentiki. Pisec je skušal učno stvarino vsakega poglavja podati kar moč strnjeno, stopenjavo jo v preglednem orisu tako, da ima učenec po obravnavi posameznih učnih enot vso snov skupaj in sicer v kratkih stavkih in v pregledni obliki; tako si jo tem lažje prisvoji. Učna snov se navzile delitvi v posamezna poglavja lahko obravnava tako, kakor zahteva že splošni naravni učni postopek: prva dva dela vzporedno, ostali deli pa bolj ali manj s mostovno. Pri nekaterih važnejših učnih enotah je pisec v opombah na kratko obrazložil to in ono, s čimer je temeljna učna snov le še bolj pojasnjena in izpolnjena.

Pri razvrstitvi učnega gradiva zlasti v drugem delu, ki je najboljše »Melodija«, je skušal avtor kar se da nakazati celo v okviru skrajšanega spisa tudi načn izpeljave in sicer v bolj kočljivi učni snovi: pri intervalih, pri izpeljavi lestvice ter znakov za dinamiko in tempo. Za učiteljskega so navedbe o več možnih izpeljavah posebno važne, ker jih lahko dopolnjuje pri metodični glasbeni pouku, prav kakor v poznejši poučni praksi.

Glavni teoretski snovi je dodal pisec še glasbene okrajšave in v pregledu s primeri razvrstil vse okraske, posebej pa je postavil še najbolj čiste izraze za predavanja. Ta tv-rnaja bo posebno koristna učencem instrumentalistom.

Skratka, prof. Repovš si je zastavil namen, podati vso učno snov glasbene teorije v kar moč kratki obliki za učiteljske šole. V teku dvajsetletnega poučevanja tega predmeta je pisec učno snov razvrstil

u »Sreča na črepinjah« (Gelč Jontes) odkriva z moško silo in brez ozirov »mornar« gibal našega preumestja. To zbirko novel dobite v vseh knjigarnah.

* Namesto vrnica na grob pok. prof. Franca Suherja je darovala Franja Kačič, Ciril-Metodova 58, 200 lir za zdravniške vdove.

* Če vam šušmar popravila radio aparat, vas to stane trikrat več, ker dela na vašem aparatu začetniške poizkuse. Zato se ne poslužujte šušmarjev, ampak strokovne delavnice Everest servis, kjer vam bodo popravili vaš aparat strokovno, hitro in po solidnih cenah. Pripravi se! EVEREST. Prešernova ulica št. 44.

* Dijake (-kance), ki nimajo rednega pouka, opozarjamo na instrukcije vseh predmetov, ki so jamstvo za uspešno dovršitev razreda. Tečajni nemščine, italijanščine, francoščine, angleščine. Najmodernejši način pouka, skupine po razredih — posebne učilnice. Specijalne strokovne instrukcije, Kongresni trg 2-II. Vpisovanje dnevno.

* Vsa enkrat letno je nujno potrebno, da se p'salni ali računski stroj očisti in napolni, kar prične sicer rjaveti in ležati. Posledica tega je, da piše počasi, trdo in neenakomerno. Zapomnite si, da vsako odlašanje pomeni okvaro p'salnega stroja. Za vsa tozadevna popravila in čiščenja pisalnih strojev se obrnite brezobzorno na specialno delavnico Everest-servis, ki izvršuje vsa taka popravila vestno, strokovno in hitro po solidnih cenah. Za večje naročila zahtevajte proračun od Everest-servisa. — Prešernova 44.

Z Gorenjskega

* Protiletalska zaščita v Kranju. V Kranju so imeli pred kratkim sestanek, na katerem so obravnavali vprašanje zaščite proti napadom iz zraka. Govoril je August Jungschaffer, ki je našelval naloge in dolžnosti celice in blokovnih vodij.

* Zenski sešatek v Velikoven. Te dni sta obiskali dve voditeljici nemške delovne fronte več podjetij v Velikoven in se razgovarjali z delavkami in nameščenkami.

* Predavanje o življenju v angleškem ujetništvu. V Celovcu so imeli v torek 15. februarja predavanje o življenju v angleškem in ameriškem ujetništvu. Govoril je deseterik Karel Bales, ki je pripovedoval lastne doživljaje. Bales je bil nekaj časa v angleškem ujetništvu in je povedal marsikaj zanimivega o angleških taboriščih za vojne ujetnike.

* Tragična smrt v Kranju. Na tragičen način je umrl v Kranju Andrej Sortsch, uradnik urada za zavarovanje delavcev v Kranju. Pokojnik je bil znan in priljubljen v vseh krogih kranjskega prebivalstva.

* Ponesrečen pismenega. V Volšperku se je 70letni raznašalec brozavak Ludvik Tekavec s svojim kolesom začel v nekega motorista, pri čemer si je zlomil rebro in se poškodoval tudi na kolku.

S štajerskega

* Okrožni vodja Strobil je spet prevzel položaja šolskega svetnika. Na nedavnem sestanku mariborskega učiteljskega zbora je razpravi različna vprašanja glede pošiljanja otrok na deželo. Sestanku sta med drugim prisostvovala zvezni mladinski vodja Schlicher in glavni pooblaščenec za otroško preseljevanje Leinweber. V nadaljevanju sestanka se je zahvalil okrožni vodja Strobil tovarišu Petzu za vodstvo šolskega urada za časa njegove odsotnosti in dal smernice za prihodnji čas.

* Odkrivan SS-strelec. SS-strelec Anton Zrimšek iz Slovenske Bistrice je bil odkrivan z železnim križcem 2. razreda.

* Ljutomersko okrožje za nemške vojaške. Preteklo nedeljo je povabila skupina deklet v Apski kotlini 20 vojaških dopustnikov in ranjencev na zakusko. Vojski so bili lepo postreženi ter so se za skromno pojedino, ubrano petje in plesni spored prisrčno zahvalili.

* Koncert hrvatskih umetnikov v Mariboru. V Mariboru se je pred dnevi vršil koncert hrvatskih umetnikov, ki ga je p'iredil Društvo za pospeševanje nemško-hrvatskih kulturnih stikov. Na prireditvi je nastopila Irma Turković, ki je pela »Mozartove arije in je dosegla pri poslušalcih lep uspeh. Božidar Kunst je na klavirju odsviral dve skladbi francoskih mojstrov ter je dokazal, da je kot pianist skoraj brez primere. Večeru je prisostvoval tudi hrvatski k. nuzl v Mariboru dr. Turato. Na koncu programa so bile skladbe hrvatskih skladateljev Baranovića in Papandopula.

* Prva izvedba Brucknerjevega dela v Trbovljah. Neutrudni glasbeni pionir v trbovljskem okrožju Konrad Stekl je s trbovljskim simfoničnim orkestrom na zadnjem koncertu imel velik uspeh. Koncert

je otvoril z Brucknerjevo glasbeno skico za klavir »Spomni«, ki jo je predelal za veliki orkester in je bila zdaj prvič izvajana.

Iz Trsta

* Krst novega pomorskega predora. V soboto je bila svečana otvoritev velikega pomorskega predora, ki veže mestni del Sv. Ane s Soninovim drevoredom. S tem je bila dovršena pripravljana faza za ureditve starega načrta, po katerem se bo ustvarila pomembna spojna žila cesnega omrežja Beneških pokrajin z Istro. Ob 9. dopoldan so sprejeli zasopniški trdniki, ki je izvršila omenjena dela, predstavnika Vrhovnega komisarja Jadranskega Primorja, župana, predstavnik različnih stavbnih uradov, mestnega tehničnega urada in številne druge strokovnjake. Pripravljen je bil majhen vlak, na katerega so se vsedli povabljeni, ki so se pešali skozi predor, ki meri v dolžini 720 m. Oni del podzemnega predora, ki bo služil zaščiti tržiškega prebivalstva pred letalskimi napadi in ki se zliiva v Soninov drevored, je že popolnoma dovršen v smislu svoječasnega načrta. Širina je tukaj 12,40 m, višina pa 7,75 m. Ta del predora je že preurejen za zaklonišče. Strojovnjaki upajo, da bo navzlic težkočam vojnega časa mogoče dogotoviti ta podzemski predor po prvotnem načrtu v enem letu in pol. Sredi galerije bo urejena ventilacijska naprava z dvigalom, na katerem se bo občasno lahko podalo v okolico dirkališča na Montebellu. V načrtu je tudi ureditev bara ali gostilne. Sedaj, ko je predor v svoji prvi fazi končan, bo lahko služil prometu in protiletalski zaščiti. Dela se bodo nadaljevala z nezmanjšano naglico, saj je zaposlenih okoli 40 delavcev.

* Prvi letošnji sneg. Letošnja tržaška zima je bila razmeroma topla mila. Prav za prvo se je pojavil prvi letošnji sneg predelki četrtek, ko je zapadlo na Opč nah snega v višini 10—15 cm. Vmes se je oglašala burja s svojimi ostrimi sunki. Sneg je pobelil tržaško površino do Sv. Alojza in do višin hribovite Škorklje. V petek pa so bili Tržičani nemalo presenečeni, ko so se prebudili v snežnem jutru in snežni bolini, ki je bila sicer zelo skromna. Tržičani se spominjajo z me pred 15 leti, ko je zdrknjivo v Trstu živo srebro na 17 stopinj nad ničlo, dočim je dosegla tedaj burja brzino 150 km na uro. Pretekli petek pa je bila temperatura ob 10. uri 2,7° nad ničlo, brzina burje pa 70—80 km na uro.

* Za novega zveznega komisarja fašistične republikanske stranke v Trstu je bil imenovan advokat Luigi Ruzzier, ki je bil od oktobra 1939 do marca 1942 tržaški župan. Leto 1942. je prejel zaslužni križec nemškega orla 1. razreda. Lani v začetku decembra je bil imenovan za komisarja fašistične strankarske zveze. Pri tem delu sta mu pomagala Italo Sauro in Renzo Miglierini. Slednja dva sta sedaj odstopila in je ostal na mestu komisarja sam Ruzzier.

* Mrtvaški zvoni. Dne 12. februarja so v Trstu umrli: 58letni Josip Parma, 72letna Ivanka Štok, 59letni J. kob Hreščak, 63letna Ana Cijan, 64letni Josip Oblanek, 61letni Jakob Movija, 85letna Marijana Artes, 88letni Avgust Velpner, 71letni Anton Pregare, 71letni Alojz Karara, 58letna Stefanija Selzinger in 50letni Anton Sudič. Te dni so umrli v Trstu pomorski kapitan Anton Glavan, Zofija Sndelar vdova Letis ter Ana Viola.

* Predave v Nemškem domu. V Nemškem domu v Trstu so predvajali tri dni »Obe sestrice«. Pod pokroviteljstvom vojaškega poveljstva in ob sodelovanju tržaške krajevene skupine narodno-socialne stranke je vprizorila umetnostna skupina vojaške odrske družine »Bunkerru« p' vedno igro, ki je bila namenjena podvsem pripadnikom nemške vojske.

* Figarova svatba v Verujevem gledališču. V soboto zvečer je bila v Verujevemu gledališču premiera Mozartove opere »Figarova svatba«. Dirigent je bil Gavazzoni, režiser Marian Stabile.

* Zrtev hude burje je postala te dni 51letna Pia Vitorelli iz ulice Naval 48. Ko je stopala po Carducijevi ulici, jo je burja vrgla na tla. Zena se je poškodovala po nosu, po obeh rokah in po desnem oču. M. moidiči so ji priskočili na pomoč, nakar so jo prepeljali v tržaško bolnišnico.

* Ponesrečenci. 50letna Franciška Ravbar iz ulice Sv. Mavricija 2 je pala pri Sv. Andreju in dobila več poškodb. 16letna Alda Brunetta iz Trgovske ulice 13 se je ponesrečila med delom v obratu Ansaldo ter se poškodovala po desnici. 53letni kotarč Marij Vascotto iz Juljske ulice 11 je dobil več poškodb med delom v tržaškem arzenalu. Po levem kolenu se je pobil 36letni mizar Rudolf Tusič iz Pic a dijeve ulice 63. Ponesrečenci so bili pešani v tržaško bolnišnico.

* Delavčeva smrtina nesreča. 43letni Josip Azzarito, delavec v obratih Sv. Marka, se je med delom ponesrečil. Dobil je usodne poškodbe po vsem telesu, za katerim je po prevozu v tržaško bolnišnico podlegel. Starček pod avtokarom. 76letni Franc Ziperla iz ulice Pascoli 31 je prečkal Mutiljevo kozo. V višini Rimske banke je pršel starček pod avtokar, ki je drvel v smeri Borznega trga. Obležal je s poškodbami na nogah. Zdravi se v tržaški bolnišnici.

* V Trstu okradena Ljubljancanka. Neka Ljubljancanka je prišla v Trst z namenom, da bi nakupila blago. Med kupovanjem je nenadoma opazila, da ji je zanjaka ročna torbica, v kateri je bilo 13.000 lir. Tatvine je bila osumljena neka Tržačanka. Preskušali so stanovanje osumljenke in neke njene prijateljice ter našli pri njih pogrešani denar, manjkalo pa je 4000 lir, katere je tatvica porabila za sebe.

Iz Gorice

* Burja v Gorici in okolici. Minul teden je razsajala v gorški okolici nenavadna burja. Stari ljudje pravijo, da pomeni takšna burja nastop zgodnje pomladi. Burja je v okolici Šempasa prekulnila vse sena, ki sta ga vlekla dva konja. Slovitost piša je bil tolikšno, da je olen izmed konjev z glavo priletel v zd ter bil pr' priči mrtev.

* Smrt dolenskega rojaka v Palmanovu. Iz Palmanove poročajo, da je v ondnti bolnišnici umrl 20. januarja zidarski mojster France Cvar iz Sodražice. Bil je star 52 let ter je bil do zadnjega časa v Gornarsu. Cvar zapuša ženo in pet otrok.

* Prepovedano sekanje murv. Prefekt Goriske pokrajine je izdal dekret, ki prepoveduje sekanje murvovih dreves. Za vsako poseko posameznih murv je potrebno posebno oblastveno dovoljenje.

Iz Pestojne

* Šel je spat z novimi čevlji, zbudil se je s starimi. Nenavaden doživljaj je imel 31letni kmetovalec Rudolf Špiar iz Šmehla pri Pestojni. Te dni se je mudil v Trstu po raznih opravilih. Šel je prenočevati v javno ljudsko prenočišče v ulici Gozzi. Predno je šel spat, se je delj časa razgovarjal z nekim mladmim, ki je ležal na sosedni postelji. Voščila sta si lahko noč. Naslednje jutro pa se je Špiar zelo začudil, ko je opazil, da ni sosedna navzlic rani uri več v postelji. N slednji trenutek pa je z žalostjo ugotovil, da so ponoči izginali njegove p-polnoma novi čevlji in da so bili na njihovem mestu stari čevlji, ki si jih ni mogel obuti. O zadevi je obvestil varnostne organe, ki so zadevo kmalu pojasnili. Poiskali so sumljivega sosedo. Izkazalo se je, da gre za nekega Boštjana Quartucija, doma iz Kalabrije, ki je moral vrniti Špiarju njegove nove čevlje, na kar so ga oddali v zapore v ulici Nizza. Špiar se je navzlic neprijetni dogodivščini vesel vrnil v Šmehel, saj je imel na nogah svoje nove čevlje.

Iz Hrvatske

* Prevoz tlesnih ostankov Zrnjskega. V cerkvi sv. Andreja v Graicu so pred kratkim dvgnili krsto s telesnimi ostanki grofa Zrnjskega, zadnjega potomca roduine Zrnjskih. Telesne ostatke so prepeljali v Zagreb, kjer so jih položili k večnemu počitku. Grof Ivan Anton Zrnjski je umrl leta 1704. kot politični jetnik na graškem gradu. Bil je sin grofa Petra Zrnjskega, katerega so obglavili v Dunajskem Novem mestu kot sozaratnika hrvatskih velikašev proti avstrijskemu cesarju Leopoldu I. Kakor znano, je ob tej priliki bil v graškem rotovžu usmrčen tudi grof Erasm Tattenbach.

Iz Srbije

* Banatski Nemci so prvi v izpolnjevanju dolžnosti. Z nezavim obiskom posebnega pooblaščenca Reicha za jugovzhodno Evropo dr. Neubacherja pri vodji nemške skupine v Banatu dr. Janku, so banatski Nemci spet enkrat prišli v javnost. Po pisanju graškega dnevnika pa to popolnoma zaslužio, saj so v zadnjih letih storili več kakor katere koli narodna skupina v ozemstvu. Po zljumu Jugoslavije aprila 1941 je nemška ljudska skupina v Banatu s tem, da je dobila krajevno upravo, imela poseben položaj, piše iz Budimpešte stalni zastopnik »Tagespost« in nadaljuje: To je bila obenem nagrada za zvestobo nemštvu. V sodelovanju z beografskimi srbskimi oblastmi so Nemci v Banatu dokazali, da se upravnega vprašanja lahko na splošno zadovoljstvo rešujejo tudi v narodno mešanih krajih. Prav posebne naloge je srbski Banat, oziroma v prvi vrsti tamosnje nemško prebivalstvo izvršilo v prehranjevalnem gospodarstvu. Pa tudi na več prostovoljcev za borbo proti banditom na Balkanu se je prijavilo iz Banata. Nič manj kakor 23 odstotkov celotnega prebivalstva je pod orčjem. Tako visokega razmerja se v novem poznost, posebno veselje z njo pa imajo tisti, ki so kdaj sami videli in spoznali Juljske Alpe, a teh na Češkem ni malo.

* Cerkevni glasbenik, ki je sedaj edini slovenski glasbeni namenil časopis, je s pravkar izšlo 1.—3. številko nastopil 67. letnik. Izhaja iz skrbni redakciji skladatelja monsgr. Stanika Premrila, ki je njegovo vsebino razširil preko ožjih meja cerkvene glasbe v našo splošno glasbeno kulturo. Posebej je zastopana v njem kronka ljubljanskega glasbenega življenja in v sedanjih razmerah tako redka strokovna kritika glasbenih publikacij. Prav zaradi tega zasluži CG pozornost. — V tej številki nadaljuje dr. Anton Dolinar »Pregled slovenske cerkvene glasbe, ki je vselej že dvajseto poglavje. V novem poglavju obravnava pisec p. Hugolina Sattnerja in njegovo glasbeno delo. Ob koncu priobčaja bibliografski pregled vseh Sattnerjevih skladb. Stanko Premrila je prispeval topel nekrolog župniku J. J. Lavtizarju, ki ni bil samo plodovit potopisek, marveč tudi razgledan glasbenik in vnet ecilijanec. Vinko Vodopivec obuja ob stoletnici rojstva spomine na osebnost in glasbeno delo goriškega skladatelja Danila Fajglja. Skladatelj prof. Matija Tomc je zastopan s člankom »Rektor Julij Betetto poje štirideset let v operi. V nadaljnjem prinaša 12 koncertno kroniko St. Premrila glasbeno pismo iz St. Jerneja ter vrsto kritik in poročil o raznih novih skladbah (Premrila, Kimovec, Tomc, Lukman, L. Mav) in glasbenih publikacijah (Repovš) Ocene so večidel iz peresa S. Premrila. Med raznimi vestmi so tople spominske vrtice kapelniki štriftovali in glavnemu režiserju Opere R. Premrila. Glasbena priloga prinaša skladbe dr. Fr. Ks. Lukmana, Antona Jobsta, Martina Zeleznika in Stanka Premrila. Norveška spavi Edvarda Griega. Za stoletnico rojstva največjega norveškega skla-

beni vojni nobeno ljudstvo ni doseglo, zaključuje budimpeštanski dopisnik »Tagespost«.

Beleznica

KOLENDAR

Četrtek, 17. februarja: Donat, Franc Kle.

DANASNJE PRIREDITVE

Kino Matice: Noč zmešnjave.
Kino Sloga: Bišofšberska dekleta.
Kino Union: Jurista v zakonu.

DEZURNE LEKARNE

Danes: Dr. Kmet, Ciril-Metodova 43, Trnkoczy ded., Mestni trg 4, Ustar, Šelenburgova ulica 7.

ZATEMNITEV

je strogo obvezna od 18. do 6. ure.

DRŽAVNO GLEDALIŠČE

DRAMA

Četrtek, 17. februarja, ob 16: Namišljeni bolnik, Red Četrtek.
Petek, 18. februarja ob 16: Čvrtje v jeseni. Izven. Znižane cene od 13 L. navzdol.
Sobota, 19. februarja ob 16: Robnizon ne sme umreti. Red Sobota.

* Molière: »Namišljeni bolnik«. Molière, francoski klasični komediograf, je pokazal v raznih človeških tipih najrazličnejše slabosti in napake ljudi. V »Namišljenem bolniku« je ironiziral mazaštvo svoje dobe, ki se je bohotilo v medicini in žrtve raznih mazačev, ki se jim je rogla vse življenje. Delo nudi igralcem učinkovite vloge. Igrali bodo: J. Kovič, G. briječičeva, Verdoić, Sever, Verdoić, Peček, Nakrst, Gorinšek, Raztresen, Blaž, Kraljeva in Svetelova. Režiser: J. Kovič. Danes v četrtek bo predstava za red Četrtek.

* Ena zadnjih uprizoritev Tavčarjeve igre »Čvrtje v jeseni« bo v petek ob 16. uri po znižanih cenah, na kar gledališko občinstvo opozarjamo.

OPERA

Četrtek, 17. februarja ob 16: Princezna in zmaj. Izven. Mladinska opereta. Cene od 28 L. navzdol.
Petek, 18. februarja: Zaprti. Sobota, 19. februarja ob 15.30: Sneguročka. Izven. Cene od 36 L. navzdol.

* Premiera Foersterjeve opere »Gorenjski slavček« odložena. Zaradi obolenosti M. Polajnarijeve, ki bi morala peti glavno žensko partijo Minke v tej operi, je premiera odložena na prihodnji teden. Vlogo Minke študira Ksenija Vidalijska. Opozarjamo na današnja popoldanska predstava mladinske opere »Princezna in zmaj«, ki sta jo napisala: Golovin in Gregorc. Dejanje te pestrre bajke se dogaja na vasi, v čarobnem gozdu in v kraljevi dvorani. Delo pozivljajo melodiozni spevi in pestrji baleti. Igrali bodo: Marenk — očeta, Koširjeva — mater, Barbičeva — Joška, Siardova — Anico, Planec — cigana, Humer — kralja, Jaga — Boltarjeva — kraljičino. M. Sancin — norčka. Nastopajo še: živali, troglavci, zmaj, vile in sedem palčkov. — Dirigent: J. Gregorc. Režiser: M. Slavčeva. Koreograf: P. Golovin.

Oddajniška skupina Jadransko Primorje

RADIO LJUBLJANA

CETRTEK, 17. FEBRUARJA

7.00—7.10: Poročilo v nemščini. 7.10 do 9.00: Jutranji pozdrav; vmes od 7.30—7.40: poročila v slovensčini. 9.00—9.10: Poročila v nemščini. 9.10—9.20: Korančica, pregled sporeda (nem. in slov.), nato korančica. 12.00—12.30: Opolanski koncert. 12.30 do 12.45: Poročila v nemščini in slovensčini. 12.45—14.00: Veseli zvoki za premor. 14.00 do 14.10: Poročila v nemščini. 14.10—15.00: Vsakemu nekaj. 17.00—17.15: Poročila v nemščini in slovensčini. 17.15—18.00: Dobra volja v duru in molu. 18.45—19.00: Iz narodoslavlja Anton Mrkun. Nekaj ženstvajskih običajev v Dobropoljah. 19.00 do 19.30: Slovenska glasba; igra Radijski orkester, dirigent D. M. Šijanec. 19.30—19.45: Poročila v slovensčini, pregled sporeda. 19.45 do 20.00: Glasbena mešura. 20.00—20.15: Poročila v nemščini. 20.15—21.15: Vsakemu svoje radio zapoje. 21.15—22.00: Koncert Komornega tria. 22.00—22.10: Poročila v nemščini. 22.10—22.30: Nekaj napevov za lahko noč.

Mislite na tiste, ki se jim godi slabše ko vam! — Pri-spevajte za Zimsko pomoč!

datelja Edvarda Griega so bile po vsej Norveški velike slavnosti. Po več tednov zapovrstjo so se vrstili festivali v spomin na tega moštra, ki je po zaslugi svoje posebne nadarjenosti mogel značilno norveško glasbo približati ostalemu svetu. Griegova Klavirska sonata v a-molu, njegova glasba za dramo Henrika Ibsena »Peer Gynt«, njegov godalni kvartet v g-duru, da niti ne omenjamo njegovih sonat za violino in violončelo, prav kakor številne povpeke in romane, izvajajo in cenijo povsod po svetu. O priliki Griegove stoletnice je bilo posebej omenjano, da je Grieg vplival na glasbeno umetnost tudi onkraj norveških meja; tako je opazen njegov vpliv na nemško, angleško in francosko glasbo. Umljivo je, da je Griegova umetnost najbolj odmevala v sami Norveški, predvsem nedvomno zaradi tega, ker jo je močno navdihnila norveška ljudska glasba, ki je tako polna tradicij. V govoru ki je imel v Griegovem rodnem mestu minster za ljudsko prosveto in šolstvo Fuglesang, je izjavil, da ima v svojem ministarskem programu kot eno najvažnejših točk uresničevanje tega, kar je delal Grieg vse življenje: namreč ustanovitev Norveške glasbene akademije.

Erik Evie

Je naslov prihodnje Dobre knjige, ki izide v februarju. Roman je mladostno delo slavnega norveškega mojstra Johana Bojerja. Zgodba obravnava življenje mladega človeka, ki se bori z usodo. Ljudje s severa so v romanu prikazani v svoj njihovi preprosti veličini.</

Od vodne pare do snežnega kristala

Mesto v snegu je idila, pobejleni gozd je pravilica, zasnežena vas bajka — a kaj so vsa ta bela čuda v pokrajini pred čudni snežnimi kristali? Po svoji barvi in obliki delo samovoljnega stvarstva, pomenijo ti znanilci velikanskih naravnih sil.

Če hočete spoznati, kolikšna sila se skriva v snegu, ga stekajte. Teža snega samega kubnega metra pravkar zapadlega prša znaša okrog 60 kg, ledniški led, ki tudi ni drugo nego preoblikovan sneg, pa tehta okrog 900 kg na kubni meter. Vmes so vrednosti poedinih prehodnih oblik. Kubni meter snega, ki je ležal nekoliko dni, tehta že 200 do 300 kg, kubni meter starega snega 500 kg, a mokri pomladni sneg doseže na kubni meter celo 800 kg. Te številke nam dajo razumeti, kolikšne sile tičijo v snežnem viharju, kolikšne so elementarne sile snežnega plazja, če je n. pr. kompaktna masa kakšnih 50.000 kubnih metrov prešla v gibanje. Iz tega sledi, da more samo 25 cm debela snežna plast v drsnju brez vsake težave uničiti cele gozdove in naselja. A od kod vsa ta sila? To je energija zemeljskega ozračja, ki jo na zemljo prinašajo drobni, mični snežni kristali!

Muhasta narava

Mraz tvori sneg iz vodne pare v ozračju. Voda se oblikuje kakor toliko drugih kemičnih snovi pri prehodu iz tekočine v trlo stanje v kristale povsem določene oblike in velikosti. Snežni kristali so nekatrski stebri s prezgom, ki je podoben pravilnemu šestokotniku. Seveda, iz ledu naših rek, potokov in jezer tega ne moremo ugotoviti, kajti tu se tvori brezoblične ali kakor pravimo amorfne ledne klade. Podobno je tudi s čudežnimi lednimi cvetkami na naših oknih. Te sestojijo iz najtanjših puhčasto ali v obliki listov in vej sestavljenih ledenih iglic, ki jim nastanek in rast pogosto lahko sledimo s prostim očesom. Tola šestokotnih stebrov bomo tu zaman iskali. Razni vplivi motijo tu razvoj in oblikovanje lepo zgrajenih kristalov. Drugače pa je v ozračju. Tu se voda kristalizira brez vsake ovire tako, kakor ji je določeno po naravi. Narava pa si je za to izmislila vzorec, ki po lepoti svoje oblike prekaša nemara vsa ostala njena dela.

Tako nam prinaša vsaka zima milijarde in milijarde teh snežnih zvezdic — a ljudje se njihovega belega čudeža komaj zavedajo. Če sploh vemo o njem, ga odpravljamo na kratko, češ: kristal je pač kristal. Takšnega naznanja so bili tudi učenjaki, preden so si natančneje ogledali ta kristal. Potem ni bilo njihovega presenečenja ne konca ne kraja. Kajti čim globlje so prodrali v to skrivnost, tem bolj so morali spoznavati, da ni snežne kosmine, ki bi nalikovala drugi snežni kosmini, da ima vsak snežni kristal svojo obliko. In vendar imajo vsi enako podstat, vsi so zgrajeni po načrtu pravilnega šestokotnika. Koliko različice na ta temeljni vzorec lahko ustvari izmajljiva narava, pa je čudež nad čudeži, ki mu polobnega ni v vesoljstvu. Že leta in desetletja opazujejo in fotografirajo tisoče in tisoče snežnih kosmičev, a vedno znova morajo ugotavljati, da ima vsaka snežna zvezdica svojo posebno obliko.

To opazimo že pod nekoliko močnejšim povečevalnim steklom. V prezezu imamo pred seboj vedno pravilni šestokotnik kot temeljno obliko, samo da je zdaj podoben fantazijskemu liku kakšnega častnega reda, potem zvezdici s čudovito zgrajeno ploščico v sredini, nato pretenki šestokotni deščici ali prizmatskemu, polno razvitemu kristalu ali koleščku z dvunajstimi prečkami, zvezdnemu čudežu iz prekrasno razporejenih najmanjših vej, krakov in najdrobnejših iglic. Popolne simetrije pa ne srečujemo nikoli in boš male spremembe ter nepravilnosti omogočajo to neskončno različnost v izdelkih matere narave. A kot krona vsemu so pretenki kristali prepreženi vsi z najmanjšimi mehurčki in cevkami, ki vsebujejo pline in vode. Čemu in kako? Nihče ne ve odgovora na to.

Če pa nastajajo z nakopičenjem iz nepomembnih poedinih sil tako močnega končni učinki, kaj je potem prav za prav sneg? Zmrznjena voda? Potem bi moral biti pač isto kakor toča ali sodea — pa ni eno ne drugo.

Celice v kristalih

Sneg je trda padavina v kristalni obliki, ki nastaja pri značilni temperaturi manj nego nič stopinj. Nekdo, komaj nekaj več nego sto let je tega, so menili, da nastaja sneg kakor rastline in živali iz nekakšnega semena. Danes vemo, da mehki beli puh ni

vola, ki je bila pred ohlajitvijo še tekočina, temveč da izvira iz zmrznjene vodne pare, ki je v ozračju drobno razdeljena. Sneg se tvori tedaj iz plinastega stanja vode, iz pare v prostem ozračju. Toda brez trdnih oporišč, brez nastavnih jeder para ne more zaledeneti. V zraku morajo biti drobna kristalizacijska središča. In teh je v resnici povsod dovolj, prah plava skozi ozračje vsepovsod, tudi v višinah, iz katerih prihaja beli sneg. Najmanjši drobci saj in druge nesnagne sestavljajo celice, okrog katerih se useda vodna para že pri nekoliko stopinjah pod ničlo. A tudi najmanjši solni kristali predstavljajo pogosto takšne nastavke. Ti kristalički vlago nase naravnost vlečejo, kakor nam je o soli dobro znano. Tako nastane slana raztopina, ki pa zmrzne šele pri 20 stopinjah pod ničlo. Trdna oblika te solne raztopine so majhne ledene ploščice, ki padajo počasi proti tlu. Čim dalje padajo, tem popolneje postaja preoblikovanje ledenih ploščic v nežne snežne zvezdice, kajti velno novi delci vodne pare se usedajo v kristalni obliki ob ledeno ploščico. Ko pridejo te zvezdice potem v toplejši zračni plasti, se družijo in zlepijo v snežne kosmine.

Če so kristalizacijska jedra brezbarvna, se vsipava sneg dovršene bele barve; barvni praški, ki plovajo skozi ozračje n. pr. po silnih peščenih viharjih ali ognjeniških bljuvanjih, pa lahko dajo tudi barvan sneg. Tako je l. 1911. širne alpske pedsle pobarvala plast rdečega snega, ki je bila mestoma do 3 cm debela. Njena kristalizacijska jedra so izvirala od nekake rdečega peščenega viharja v južnem Alžiru. Pred nekoliko leti so isto tako v Alpah opazovali rumen sneg — takrat se je sesedlo nanje približno 4.500 ton saharanske peska.

Pa zakaj je sneg, če se ne oztiramo na takšne izjeme, bel? V tej barvi je neka snovitost. Pomislimo samo, da bi bil sneg črn. Črna tla požirajo, kakor znano, velikanse količine toplote, črn sneg bi delal isto, a v tem primeru bi se že po kratkem sončnem obsevanju tako naglo topil, da bi nastajale katastrofalne poplave. B a barva tako naglo topitev preprečuje in po malenkostnih količinah toplote, ki vdirajo v bele snežne mase, nastaja snežnica, ki izpuhtva in s tem znova ovira prehitro talitev, kajti izpuhtevanje povzroča, kakor znano, ohlajanje vanje.

Sneg — vremenski prerok

Kdor zna ločiti razne oblike snežnih kosmin, se s svojim znanjem lahko okoristi kot vremenski prerok. Tako napovedujejo debele, krpaste kosmine odjugo, zvezdice za

majhnimi rogji pa nadaljnjo zmrzal. Pri zelo nizkih temperaturah se vodna para tudi brez oblakov izločuje v obliki ledenih iglic. Z jasnega neba se usiplje potem »diamantni prašek« ali polarni sneg. To obliko snega opazujejo sicer večinoma le okrajni tečajnega kroga, vendar pa v zelo mrzlih dneh lahko nastopa tudi v naših širinah. V sončnem soju se lesketa potem v zraku droben snežni prašek, ki merijo njegovi poedini kristali komaj 0.005 mm.

A usoda snežnega kristala? Komaj konča svojo pot do tal, vsa njegova kracota premine. Z drugimi kristali se druži v mehko, belo snežno odejo, ki varuje setev in zemljo preduše ohlajitve, omogoča prevažanje lesa iz zimskega gorskega gozda in navdaja sportnika s koprnjem. Toda v tej snežni masi bi zaman iskali nekdanjih

Po nemirnem vsemirju

V dobi smo, ko nam jaro sonce s svojimi mehkiimi prameni pogostje boža našo zemljo, ki se polagoma prebija iz mučnega zimskega sna. Že hitimo nasproti dobi, »ko noč in dan enake sta dolžine, ko čas nam zimskih besov mine«, torej dobi cvetenja, dobi novega življenja. Mogle se v nočeh tudi, češče razmaknejo in na temnem svodu blešče z jasnostjo, lastno mlademu letu, milijoni po prasi prižganih lučic, ki nas spominjajo gaja večnega počitka na praznik vseh rajnik ali pa nam zbujajo spomine na ponoladne gorske trate, posejane z neštetiimi belimi narcisi. In res ta zvezdni svet, kakor ga vidimo v njegovi spokojni veličini, se suče in vrti, kroži in hiti po brezkrainih puščavah vsemirja in ko bi za hip zastal, bi se vsa ta nečista svetovja, vidna in nevidna, zrušila v brezoblično praznino.

Strmeči kvišku v nebeško lepoto se nehoti vprašati stvarstvo občudujoči zemljan, zamaknjen v to čudovito zgradbo, zakaj, čemu in odkod vse to? Vendar ni odgovora. Kamor koli se obrača duh človeka, povsod zadene na nedostopne stene lastne omejenosti; jedru teh zagonek ne more priti do dna. Ozirom se bežno po vesolju, dvignemo se iz malenkostnih brezpomenih razmer, iz doline začasnosti, kolikor se tiče življenja v splošnem in človeškega posebej, da se razvedrmo in navzamemo vzlic veličasti, upodobljeni po vsemirju, nekaj one velepotnosti, ki ga preveva in ki je človeštvu tako potrebna, da se osvobodijo bolesterne ozkornosti ter znebi mrene, ki mu onemogoča gledati v daljave.

snežnih zvezdic, preostala je bolj ali manj visoka plast ledenih zrn. Njena lastna teža jo sili, da se seseda in tuli z izpuhtevanjem izgublja svojo višino. Tako prehaja sneg skozi mnoge oblike, preden ga prične požirati sovražnik vsega snega: južno vreme. Iz njega nastaja potem spet vir vsega življenja: tekoča voda.

Sile pa, ki so neznatni snežni kristal ponesle nekod v gorovje, postanejo tedaj enarčije, brez katerih bi ljudje danes ne mogli več živeti. Poganjajo turbine električnih central, dajejo nam toploto in luč, vzdržujejo tisoče in tisoče koles v obratu, kujejo in oblikujejo železo, grebejo premog in kovine iz zemlje, poganjajo tovorne in osebnne vlakne skozi dežele, oskrbujejo merita, polja in travnike z vodo in prinašajo končno po rekah težke tovore na svojih hrbtih. A vse to zato, ker pada iz zimskega oblaka čudežna stvar, ki jo ljudje brez posebnega zanimanja in spoštovanja označujemo na kratko kot: snežni kristal.

Čas hiti in dasi se, vsaj navidezno, v vesolju nič ne izpremeni, se pa spreminja s časom človeško gledanje nanj. Torej, prej uvaževane, zblode in se umikajo drugim. Nič ni večno razen večnosti. Poglejmo! O nastanku sončnega sistema je bila svojčas merodajna Kant-La Place-ova podmena, po kateri je nastalo osončje iz zavojite meglenice, po skeptiv. središnje gnote in njenih zavojitih privescov. Danes si mnogi tolmäčajo nastanek osončja s plinsko teorijo. Po tej se je moral svojčas približati soncu drug velikán, ki je povzročil silno plimo ter potegnil del plinaste sončne gnote daleč v svetovje, nalk ogromni vodni trombi. Ta tromba je bila po vsej priliki v sredini zelo obširna, proti vršiču in proti vnožju pa koničasta, kakor se je pač s prihodom oziroma odhodom velikana začela njegova privlačna sila večat oziir pojemat. Slednjič se je ločila od sonca, se krčila in vrtinčila ter se skupila v planete. Iz središnje gnote sta se izmila največja planeta Jupiter in Saturn, bolj navzven Uran in Neptun, iz preostanka se je pa rodil mali Pluton, ki se je do skoraj kot najbolj oddaljeni brez nadzorstva s strani zvezdoslovcev klatil po našem svetstvu. Iz dolnjega dela trombe se je po vsej priliki rodilo tudi pet planetov, od katerih žive kakor obče znano samo še trije, namreč Mars, Zemlja, še bliže soncu plava zala Venera, naša Danica in Večernica, iz gnote na dolnji konici plinaste trombe se je pa skupil najmanjši in soncu najbližji planet Merkur, kjer prestoluje istosimen bog, svojčas zaščitnik trgovcev, kramarjev in tatov. Planet pa, ki je krožil med Marsom in Jupiterom, se je temeljito ponesrečil, bodisi da je trčil v kako trje mimo hiteče telo, bodisi da se je zaradi nagle kristalizacije v njegova notranjosti kot posledica napredujočega ohlajanja razletel. Njegove razbitine, ki jih je več tisoč, so znane pod imenom Asteroidi.

Malo prej smo omenili zemljo kot dolino začasnosti, kolikor se tiče življenja v splošnem in človeškega posebej. Zato bo marsikoga zanimalo, koliko časa je odmerjeno življenju na tej obli. Kakor je storil svoj konec deseti planet našega osončja, tak konec bi lahko doletel tudi našo oblo, vendar je verjetnost za to zelo majhna. Če razmislišamovo morbitnem koncu življenja, naletimo — poleg nekaterih manj verjetnih možnosti — zlasti na dve, od katerih je prva nagla smrt po vročini, druga pa počasno pojemanje življenja po ohlajanju ozračja. Razlaga za prvo možnost je ta, da opažajo zvezdoslovci: tu in tam vzplamteti na nebu kako doplej medlo zvezdo s silno svetlobo v tako imenovano »novo zvezdo«. Po razmeroma kratkem preslečku pa postane zopet skromna in neznatna, kakor je bila pred izbruhom. Ko bi naše sonce, ki je tudi ena nešteti zvezd, tako vzplamtelo, bi bilo pač zlo: življenje bi naplo uganilo. Bajé vzplamté tke zvezde vsakih 400 milijonov let enkrat. Naše sonce, tako menijo, zadnjih 600 milijonov let ni vzplamtelo, vav geologi, paleontologi in paleobotaniki ne vedo o tem ničesar povedati. Ni pa izključeno, da bodo znanstveniki, vpoštevajoč tako možnost v bodoče, morda izpolnili kako vrzel v svojih strokah, saj vrzeli rešenih in še nerešenih ugank v zgodovini zemlje, v razvoju rastlinstva in živalstva, v pogledu podnebnih sprememb na zemeljskih predelih itd. je mnogo.

Razlaga za drugo možnost je ta, da izgublja sonce, ki je sedaj vir življenja na zemlji in morda tudi na Marsu, po izvajanjih angliškega zvezdoslovca Jamesa Jeansa (Džejms Džinza) polagoma ne samo svoj toploto, temveč in povsem pomislivo tudi na svoji teži, in sicer 36 tisoč milijonov ton dnevno. Zaradi tega izgub-

Križanka št. 13

Vod'pravno: 1. slovenski skladatelj, 8. misel, pobuda, 9. oseba iz Gotovčeve opere, 11. svetloba, 12. skladišče, zaloga, 14. španska pokrajina, nekdanj samostojna kraljevina, 16. oblika pomočnega glagola, 17. žensko ime, 18. število, 20. podredni veznik, 22. enote naravne mere, 25. znak za kemično prvinu, 26. del telesa, 28. pripadnik starega romanskega plemena, 29. je zlasti pri psu dobro razvit, 31. grški bog 'ojne, 32. edino omogoča življenjski obstoj, 33. spogledljiv, nečimern, 34. medmet, 35. sestavine, kosi, 37. redni nepostojni obiskovalec sodnih razpravnih dvoran, 39. gradbeni material, 40. pridobivanje za do-ločeno stališče, širjenje neke misli.

1	2	3	4	5	6	7
8					9	10
11				12	13	
14			15			
16			17			
18		19			20	21
	22	23		24	25	
	26			27		
28					29	30
31				32		
33						
	34			35	36	
37	38			39		
40						

Navpično: 1. turška pokrajina, 2. grd, zopern, odvraten, 3. rastlina in njen sad, 4. medmet, 5. zvezdav, 6. pokrivalo, 7. gmo-tina osnova mlakega zakona, 10. domačini, ljudje istega rodu, 13. ti, neki, 15. znak za kemično prvinu, 19. izgubljeni ravovesje, trdno, ravno hojo, 21. vrsta lesa, 23. znana palača in okrožje v Parizu (fon.), 24. veznik, 26. barva igralnih kart, 27. posušiti se, 28. posledica pomanjkanja in revščine, 30. stara beseda za pivu, 32. naziv za moža (navadno v slabem pomenu), 36. vojna zabela, 38. znak za kemično prvinu, 39. znak za kemično prvinu.

RESITEV KRIŽANKE ST. 12.

Vod'pravno: 1. polopice, 6. klada, 8. re, 10. Eli, 11. se, 12. ovo, 15. nada, 16. lope, 19. vol, 20. je, 21. krt, 22. Ivana, 24. Ana, 25. Trstenik.

Navpično: 1. Pireneji, 2. o, lei, 3. pali, 4. idi, 5. Ca (kalci), 7. veseljak, 9. Elva, 13. ode, 14. rov, 17. polni, 18. brat, 23. ar, 24. an.

Ija tudi na svoji privlačnosti in zato se zemlja vsakih 1000 let oddaljuje od njega 10 m. Izračunal je, da bi izgubila zemlja po preteku bilijon let 23 stop. C toplote, ki ji jo zdaj dohavlja sonce, kar pomeni, da bi bila zemlja tedaj že davno puščava večnega ledu. Življenje bi se pa morda pojavilo na sosedni Veneri, kjer je danes prevročje zani. Po Veneri bi prišel na vrsto Merkur, ko bi bili na njem poleg toplote tudi ostali pogoji ustrežajoči. Na vnanjih planetih, ki so onstran Asceroidov, ni življenja, toplota je bajé daleč pod ničlo in blizja absolutni ničli, ki je —273 stop. Zemlja je potemtakem v svojem cvetu, dve milijardi let prisojajo, poleg tega je pa zelo redki otrok stvarstva. Med tisočimi zvezdami bi našli morda eno, ki bi imela, kakor naše sonce, družino planetov, med temi pa še teže enega, na katerem bi bilo življenje razvito do take popolnosti, kakor je na zemlji.

Po tem kratkem razgledu v naš sosesčini so vrimo nečaj k zemlji, v nadi, da bo trajalo življenje na njej še stotine milijonov let v okrilju božajoč h žarkov sonca. Naloga človeštva naj pa za zelo redki otrok stvarstva, da deluje z vsemi sredstvi za dvig kulture srca, ki je edino mogoča osnova za boljšo bodočnost vseh nas in zanamcev. Ona naj iztrebi zlo na svetu, saj le iz zla se brez kraja nujno poraja novo zlo. Lépo naj bo življenje človeka, prirodno, sončno, jasno, saj je za slehernika le prekratek skok iz večnosti v večnost. O. S.

Podružnica »Jutra« v Novem mestu

je zopet odprta in posluje vsak dan v prostorih trgovine Miedofer, Glavni trg 10.

Velika lavina v Alpah

Lojze Zupanc:

Radio

Prijatelja imam, ki ne prenese radijske godbe Kadar koli sem bil z njim v družbi in se je v bližini oglašil radioapar, je zaškrtil z zobmi in pričel pisklavati z očmi. Na obrazu sem mu bral, kako se komaj premaguje, da ne skoči k čudodelni skrinjici in ne vrže ob tla.

»Zakaj čutiš takšen odpor do radijske godbe?« sem ga vprašal nekega dne.

In povedal mi je sledečo zgodbo:

...S sosedomimi se nikoli nisimo posebno dobro razumeli. Njihova hiša je za spoznanje manjša ko naša, pa se je že rodila zavist. Na meji našega in sosedovega vrta sta pred davnimi, davnimi leti naš in sosedov dedek posadila vsak svojo hruško. Dobra prijatelja sta bila dedka in prenekatro pivčo dišečega tobaka sta pokadila v prijetnem pomenku. Ali ko sta dedka umrla, se je med mladimi pričelo sovražstvo. Naši hruški so namreč zrastle veje tako nerodno, da so segale na sosedov vrt. Jezljiv sosed si je kajpa mislil: »Kar je tostar ogra, je moja last, in je pograbil žago ter tik nad ograjo odžagal hruški veje. Mati je jokala, oče je kiel, hruški pa je manjkala najbolj rodovitna veja. Pravica je bila seveda na sosedovi strani. O tem so mojega papana poučili na sodišču.

»Maščevanje je sladko!« To je že star pregovor. Zato je sosedova koksčica na naš vrt. In moj ljubezni bratec je pohitel ter odvezal Paziža z verige. Pes se je pogal za jarko in ji odgriznil — glavo. Pes ima pamet posebne vrste. Kdo bi mu torej zameril, če je jareki

odčesnil glavo! — Ampak pomagal ni noben izgovor — naši so morali plačati odškodnino za poginulo jareko.

Ah, nikar ne misli, da je bilo to sosedomim dovolj, je nadaljeval moj prijatelj. Ugibali so in ugibali, kako bi nam se zgodilo, dokler se niso zedinili in kupili — radioapar.

Radio je prekrasna iznajdba, če se z njo očišča samo imejitelj itakle, ki poje, cvili, hrešči, škrtja in grize žive občutljivim ljudem. Tega so se sosedomi le predobro zavedali, zato so vselji, kakor koli je radio za graj bučno ko-račnico, odvili vse registre, odprli pa so tudi okno, da, celo na okno so postavili radioapar. Pa nkar ne misli, da zaradi bahavosti. Ne, vedeli so, da ima naš čača zrahlane žirve in so mu jih hoteli z bučno muziko malo zmasirati.

Oh, ne več, koliko smo pretrpeli, je pripovedoval dalje. Zunaj je sijalo sonce, mi pa smo zapirali okna našega stanovanja, ker nas je nenehna divja muzka sosedovega radioaparata spravljala skoraj ob pamet.

Potem nas je nekega dne obiskal stric in se začudil našemu trpljenju, ki smo ga molče prenašali.

»Kaj!« je pričel bentiti. »Ali jim ne morete povrniti milo za drago? Kupite vendar radio, ampak močnejši aparat, kakor ga imajo oni, in postavite ga na okno...«

»Da, kupimo radioapar,« je ponovila mamica.

»Kupimo ga, prinojdunaj,« je povzel čača. »Videl bomo, kdo bo odnehal.« In se je junačil in vihal dolge brke ter potihem že užival, kako bo sosedomim povrniti milo za drago.

»Jej, jej, radioapar bomo kupili. To bo pa zares fina zadeva. Odlična družina bomo postali!« smo otroci ponavljali za očetom in mamico.

Kmalu je vedela vsa ulica, da kupujemo radioapar.

In nekega dne je naš mihi čača zares prinesel petecov lepo, svetlo škafico. Bil je prekrasen petecov radio. Nu, sosedomi so imeli samo tricevni aparat. Lahko si mišlš, kakšna je bila posledica tekmoovanja. Naš radioapar je bil močnejši, čača ga je postavil na okensko polico, odprl okno natežaj in radioapar je škričal, grmel, hrečal, pel in muzical s takim dvjim spektaklom, da sosedovega aparata spleh ni bilo več slišati.

Ah, da si zdaj videl našega papana! Vihal si je brke in kakor vojskovodja junaško in samozavestno koračil po sobi ter užival v svoji neugazni nagajivosti. Mili Bože, ljudje, ki jih je bila pot vodila mimo naše hiše, so divje pogledovali na naše okno, mislim, da so nekateri celo preklinjali in tiščé ušesa hiteli, dokler niso prišli z območja oglašujoče muzike. Apropo, pozabil sem ti povedati, da zdaj, ko je uganjal kralj naš radioapar, očeta niso več boleli — živeli...

Ampak nikar ne misli, ljubi moj, da so se sosedomi dali ugnati v kozli rog. Je moj prijatelj med snegom pripovedoval. Prodal so svoj stari radioapar in si nabavili pravcato skrinjo, ki je prevela naš petecovni radioapar. Zmagoslavno so postavili skrinjo na okno in odvili ojačevalce prav do kraja. Ah, kakšna divja-presunljiva muzika je prihajala iz tiste skrinje! Kokoši so vznemirjeno plahutale po dvorišču in bežale pred divjimi glasovi kakor pred ja-

strebom, vrabci so se razbežali, še naš Pazi je bojazljivo podmulil rep in se stisnil v svojo utico, kjer je cvilil in s presunljivim zavijanjem spremljal radijsko godbo.

Tega nisimo prenesli. Spet smo morali zapreti okna. Milo smo pogledovali skozi šipe v ljubo naravo in zaman se nam je kolecalo po svezem zraku in soncu...

Pa je spet prišel mihi stric k nam v goste.

»Če vem, kako jih bomo ugnali,« je dejal.

Odprl je okna natežaj. In sosedomi, ki so stanovali nasproti naše hiše tako, da so videli s svojega okna v našo sobo, so lahko opazili, kako je stric pograbil našo mamico in se po taktu muzike, ki je prihajala iz sosedovega radioaparata — zavrtel po sobi. Bil je Strauss-ov valček. Stric se je smejal, majki se je obraz razlezel v vsele gube, oba pa sta se vrtela in plesala ko zaljubljena petošča.

In kaj misliš, da sem delal jaz?

»Nimam pojma. Najbrž si plesal s sestro,« sem ugnjal.

»O, ne, sestra je plesala z zaročencem,« se je zasmejal. »Prinesel sem iz kuhinje v sobo: sklode, pokrivalce, kuhališče, kozarce in škaf za vodo. Vso to ropotijo sem razpostavil po mizi — in spremljal s tokalni muziko sosedovega radioaparata. Bil je pravcati orkester...«

»Nu, in sosedomi so najbrž videli vaše početje?«

»Seveda,« se je zasmejal. »Zato pa si tudi umaknili svoj radioapar,« iz okna in nikoli več ga niso povrnili tlačaj.

»Potem ste imeli mir pred nadležno muziko?« sem vprašal.

»Da,« je pritrtil. »Sosedomi nam namreč niso privoščili veselja...«

Dva lepa snežna kristala

